

ČÍSLO 15 | ROK 2019

Zpravodaj

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Foto: J. Ruběš

Českosaské
ŠVÝCARSKO

Obsah

Editorial	2
Zápis	2
Výsledky monitoringu v Ptačí oblasti Labské pískovce	4
Výsledky monitoringu v Ptačí oblasti Saské Švýcarsko	7
Čáp černý – report XVIII	9
Sčítání vodních ptáků 2018 - 2019	10
Sčítání kormoránů velkých	11
Kroužkování ptáci v roce 2019	11
Zpětná hlášení	12
Výsledky mapování strakapouda malého	19
Krutihlav obecný	20
Hnízdní sezóna krutihlava obecného Havrani polní v Rumburku	22
Kritické ohrožení labutí velkých	23
Zpětné hlášení - labuť velká	24
Výsledky mapování břehulí říčních	25
Počty vrabců v Děčíně	26
Hnízdění luňáka hnědého a červeného Morčák prostřední	28
Rozbor kořisti sokola stěhovavého	29
První doložené hnízdění volavek popelavých	29
První prokázaný výskyt pěvušky podhorní	30
Pozorování budníčka menšího	30
Ptačí hosté Varnsdorfského rybníka ...	31
Rorýsi obecní	33
Koroptev polní	33
Doba plastová	34
Vyvěšování a údržba budek na Mariánské louce	34
Úbytek ichtyofauny a ptačí predátoři	35
Vítání ptačího zpěvu	37
Příspěvek k poznání avifauny Děčínska	37
Kroužkovatel Karl Lohwasser.....	39
Ostrov Helgoland	40
Neziderské jezero a okolí	40

Editorial

Vážené kolegyně, vážení kolegové, přátelé,
sezóna 2019 je za námi. Opět nám přinesla řadu zajímavých a nezapomenutelných setkání s našimi milovanými ptáky v oblasti, která je jednou z nejkrásnějších v naší zemi a zároveň je i naším domovem. Jsem opravdu rád, že řada z vás se o své zážitky, sledování, podněty, příběhy či postřehy rozhodla podělit nejen se členy našeho ornitologic-

kého klubu na stránkách tohoto zpravodaje a přispěla tak k jeho vysoké kvalitě, kterou dlouhodobě oceňují kolegové z jiných oblastí, a to nejen v naší zemi, ale i v zahraničí. Všem vám za to patří upřímný dík!

Do nadcházejícího roku 2020 bych vám chtěl popřát nejen hodně krásných zážitků v naší přírodě, ale také pevně zdraví (v tomto ohledu bohužel vím, o čem mluvím...) a jasnou mysl!

Váš

Pavel Benda

Zápis

ze setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích (OK LP)
ze dne 23. 3. 2019 v sídle Správy NP České Švýcarsko v Krásné Lípě

■ Přítomni (dle prezenční listiny):

Malý, Suržinová, Hörenz (host), Augst, Ritschel, Rubeš, Bartoň, Horyna, Horynová (host), Boura, Půlpán, Rohlík, Procházková (host), Wenischová, Šena, Neckář, Lobotka Jan, Nagel, Sojka, Salov (host), Benda, Šťastný (host), Jahoda Daniela, Jahoda Zdeněk, Lobotka Jiří, Tomšíková, Fabiánková

■ **Omluveni:** Mikolášková, Rajchl, Chmelová, Beran, Šutera, Vondráček, Heřt

■ K dispozici bylo velmi bohaté občerstvení, které zajistili členové klubu

■ P. Benda přivítal všechny účastníky a zahájil setkání promítnutím krátkého videa o národních parcích ČR (tzv. „hymna národních parků“).

■ P. Benda dále přivítal vzácného hosta prof. Karla Šťastného z České zemědělské univerzity v Praze.

■ P. Benda vyzval všechny přítomné, aby se zapsali do prezenční listiny a vyzval je k aktualizaci kontaktních údajů.

■ P. Benda dále přítomné upozornil na aktuální petici České společnosti ornitologické „Vraťme život do krajiny“ a vyzval přítomné k jejímu podpisu.

■ P. Benda dále informoval o nové ornitologické literatuře, která je účastníkům k dispozici na dnešním setkání k nahlédnutí.

■ P. Benda dále účastníkům představil nové exempláře ve sbírce dermatoplastických preparátů (vycpanin) správy NP (strakapoud prostřední, drozd kvíčala, drozd brávník; v této souvislosti zmínil, že strakapoud prostřední se vyskytuje i v našem zájmovém území (Děčínsko, Krásná Lípá, Chřibská).

■ P. Benda dále informoval, že dva čekatelé p. Boura a p. Bartoň byli k dnešnímu

> dni přijati za řádné členy OK LP, čímž se počet členů klubu zvýšil na 34.

■ P. Benda představil nejmladšího člena OK LP Jirku Rubeše, který je velmi aktivním ornitologem se zaměřením na bahňáky a jako výraz ocenění za jeho aktivní přístup mu předal zavírací nůž s logem národního parku v dárkovém balení.

■ P. Benda dále ocenil práci paní Suržinové, která se stará o fotobanku na webových stránkách a předal jí malý dárek v podobě trička národního parku.

■ P. Benda dále informoval o probíhajícímu monitoringu Ptačí oblasti Labské pískovce: sokol stěhovavý byl zatím zjištěn na 12 lokalitách; probíhá také monitoring výra velkého, kulíška nejmenšího, sýce rousného, žluny šedé a datla černého; P. Benda vyzval přítomné, aby se na dané druhy zaměřili a posílali mu informace o svých pozorováních – zvláště cenné jsou informace o sovách.

■ P. Benda informoval o letošní kampani „Pták roku – hrdlička divoká“ a představil speciální číslo časopisu Ptačí svět, které pojednává o tomto druhu.

■ P. Benda dále informoval o tradiční akci Vítání ptačího zpěvu, která se uskuteční v sobotu 4. května v Krásné Lípě.

■ J. Rubeš představil přítomným kapesní reproduktor pro přehrávání ptačích hlasů.

■ M. Půlpán a manželé Jahodovy informovali přítomné o situaci labutí v naší oblasti: dle M. Půlpána byl zaznamenán obrovský ústup početnosti, byla zaznamenána otrava olovem a botulinem na Zámeckém rybníku; na soutoku Labe a Ploučnice a na Labi bylo zaznamenáno 9 labutí, včetně 2 mláďat, na Zámeckém rybníku 1 pár; proběhl pokus o spojení jedinců ze Zámeckého rybníku a Staré Olešky, který se však nezdařil; problém je s labutí v Lipové u zámku, kde dnes proběhne pokus o její odchyt;

■ M. Půlpán dále informoval o instalaci informačních tabulí u Zámeckého rybníku, které návštěvníci informují o tom, čím je možné ptáky krmit.

■ P. Benda dále informoval o plánovaném sčítání labutí v regionu severočeské pobočky České společnosti ornitologické a vyzval přítomné, aby se do této akce zapojili.

■ P. Benda dále informoval o neradostné situaci čápů bílých v naší oblasti, kde hnízdí pouze 1 pár u Markvartic a vyzval přítomné, aby mu hlásili případná pozorování čápů bílých.

■ P. Benda dále informoval o tom, že na Ústecku jsou instalovány budky pro krutihlavy obecné, které je s oblibou zabýdlují (podařilo se v nich okroužkovat cca 1000 mláďat); P. Benda by rád zkusil tyto budky vyvěsit také v naší oblasti.

■ P. Benda také informoval o záměru okroužkovat v letošním roce 50 břehulí říčních, které u nás hnízdí na několika lokalitách (všechny jsou uměle vytvořené) a o záměru V. Šeny okroužkovat 100 mláďat datla černého.

■ M. Půlpán informoval o výsledcích pravidelného zimního sčítání kormoránů velkých na nocovištích u Labe: v roce 2018 bylo na dvou lokalitách zaznamenáno cca 100 kusů, v roce 2019 cca 190 kusů.

■ M. Půlpán dále informoval o vyčištění Zámeckého rybníka a Nebočadského luhu, kde jsou problémy především s rybářskými vlasci a háčky, o které se ptáci zraňují.

■ M. Půlpán dále informoval o spolupráci se ZŠ Březová z Děčína, v rámci které žáci vyvěsili ptačí budky u děčínského zámku a plánuje se vyvěšování budek a krmítek i na jiných místech v Děčíně.

■ V. Sojka informoval o aktuální situaci sokolů stěhovavých v národním parku a CHKO Labské pískovce: v NP zaznamenáno 7 párů, z nichž 4 už sedí, na Stříbrných stěnách je nový pár, sokoli zatím nejsou na Dravčích stěnách; na saské straně už sedí na Rabensteinu; v Rájci jsou již 4 vajíčka, v ostrově sedí na Obroví, dále v Liboucheckých stěnách, u Bělé a 2 páry jsou v kaňonu Labe, 1 pár obsadil instalovanou budku na komíně továrny Termo v Děčíně.

■ V. Sojka dále informoval, že letošní rok je příznivý pro výry velké (zatím nalezeno 1 obsazené hnízdo a 1 trháníště).

Pokračování na str. 4

Zápis

Pokračování ze str. 3

■ P. Benda dále informoval o kuriózním nálezu ulovené vlhy pestré v sokolím hnízdě.

■ P. Benda dále sdělil, že na Staré Olešce se pohybuje pár orlů mořských, ovšem nedaří se nalézt hnízdo; 1 pár orlů sedí u Velkého rybníka.

■ P. Benda informoval o vyhníždění jeřábů popelavých na rybníčku mezi Krásnou Lípou a Zahradami.

■ M. Půlpán se dotázal U. Augsta, jak se řeší v Sasku zraněné labutě; U. Augst odpověděl, že neví, ale labutí je v celém Německu spousta.

■ U. Augst prezentoval plánovaný monitoring ptáků v rámci soustavy NATURA 2000 pro rok 2019.

■ P. Benda požádal autory příspěvků do ornitologického zpravodaje, aby nevkládali do textu tabulky, fotografie apod., neboť to ztěžuje práci grafikovi, který to pak celé musí znovu sestavovat dle rozložení příspěvků na stránku. Je nutné odevzdat text zvlášť, fotografie zvlášť, tabulky zvlášť.

■ Následovala velmi poutavá přednáška prof. Karla Šťastného z České zemědělské univerzity v Praze, jednoho z nejvýznamnějších ornitologů naší země, který představil vývoj ornitofauny v České republice a nejpálčivější problémy, se kterými se naše ptactvo v současnosti potýká.

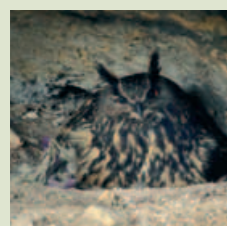
Zapsal: R. Nagel, Foto: V. Sojka

Výsledky monitoringu vybraných ptačích druhů v Ptačí oblasti Labské pískovce (NATURA 2000) v roce 2019

V roce 2019 byly cíleně monitorovány následující druhy – sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), výr velký (*Bubo bubo*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), sýc rousný (*Aegolius funereus*) a datel černý (*Dryocopus martius*) společně se žlunou šedou (*Picus canus*).

SOKOL STĚHOVAVÝ

V tomto roce bylo nalezeno celkem 11 obsazených teritorií – 8 hnízdění bylo úspěšných, z nichž bylo vyvedeno 22 mláďat (1 x 4, 5 x 3, 1 x 2, 1 x 1) a 2 hnízdění byla neúspěšná. Jeden pár obsadil teritorium, ale hnízdění se nepodařilo prokázat.

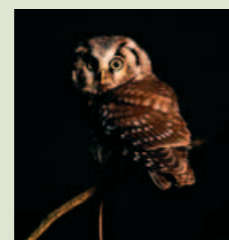
VÝR VELKÝ

Bylo identifikováno celkem 14 obsazených lokalit, resp. teritorií. Vzhledem k časové náročnosti vyhledávání

obsazených teritorií je možné, že některé lokality nebyly nalezeny, či potvrzeny. Lze

předpokládat, že část teritorií, která jsou vykázána jako negativní, byla ve skutečnosti obsazena.

Na území jsou stále ještě poměrně rozsáhlá území, na nichž zatím výr aktuálně prokázán nebyl či byl zaznamenán jen nepravidelně nebo historicky. Jedná se zejména o oblast Mikulášovicka a levobřežní části ptačí oblasti (myšleno od řeky Labe). Problémem zůstává dohledávání hnízd, neboť v tomto terénu je to mimořádně obtížné a extrémně časově náročné. Také hnízdění úspěšnost, vzhledem k úživnosti a predačnímu tlaku bude zřejmě velmi nízká. Z výše uvedeného důvodu potvrzujeme naši domněnku o počtu odhadovaných výrů teritorií v Ptačí oblasti Labské pískovce na 20 – 25.

KULÍŠEK NEJMENŠÍ A SÝC ROUSNÝ

Sčítání bylo prováděno u každého druhu na celkem

13 liniích. Dále byly tyto druhy zaznamenány i mimo tyto linie. Kulíšek nejmenší – z celkem 13 linií byl zaznamenán na 1 linii v celkovém počtu 2 volajících samců. Mimo linie bylo dále zaznamenáno dalších 7 volajících samců. Sýc rousný - z celkem 13 linií byl zaznamenán na 2 liniích v celkovém počtu 3 volajících samců. Mimo linie byli dále zaznamenáni další 4 volající samci.

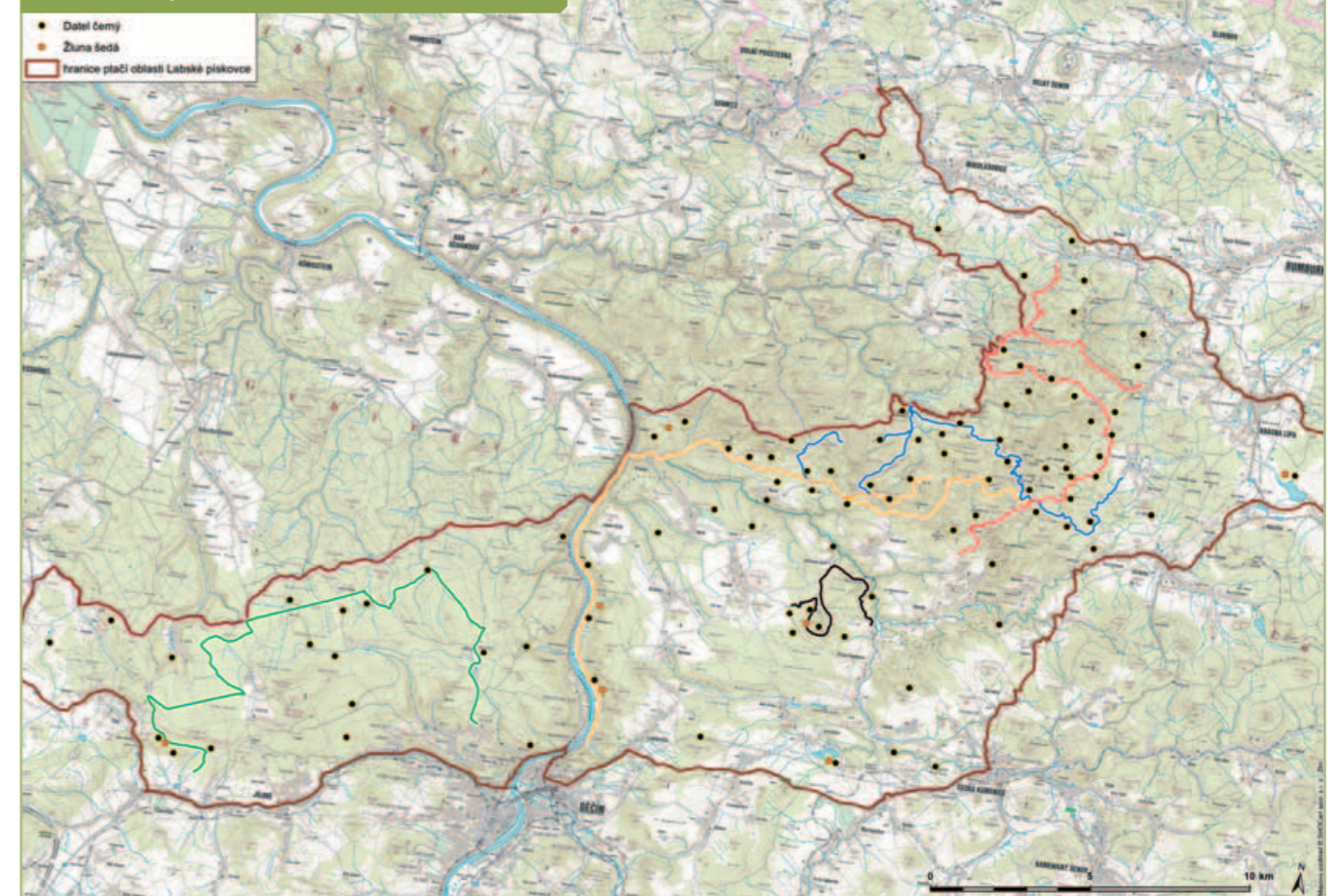
DATEL ČERNÝ A ŽLUNA ŠEDÁ

Monitoring byl prováděn dvěma způsoby – první - na dlouhodobě vytyčených a stabilních liniích (celkem 5 linií) a ten pak byl doplněn sběrem informací od spolupracovníků a zpravodajů, zejména od pracovníků Lesní správy národního parku. Celkem bylo zjištěno 108 obsazených teritorií datla černého a 12 obsazených teritorií žluny šedé.

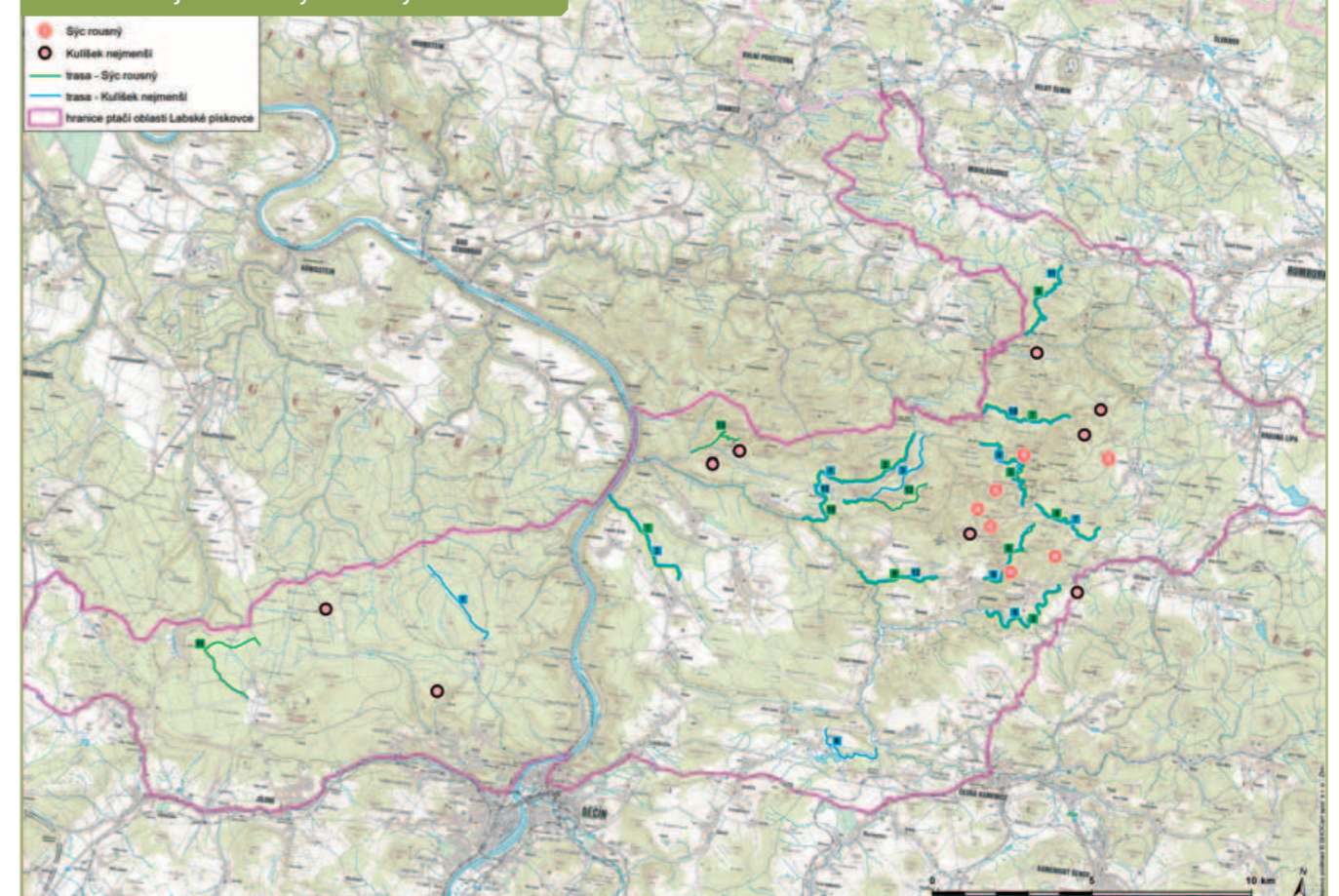
Pavel Benda a spolupracovníci

Foto: výr velký - V. Sojka, sýc rousný - V. Šena. Mapky: O. Holešinský

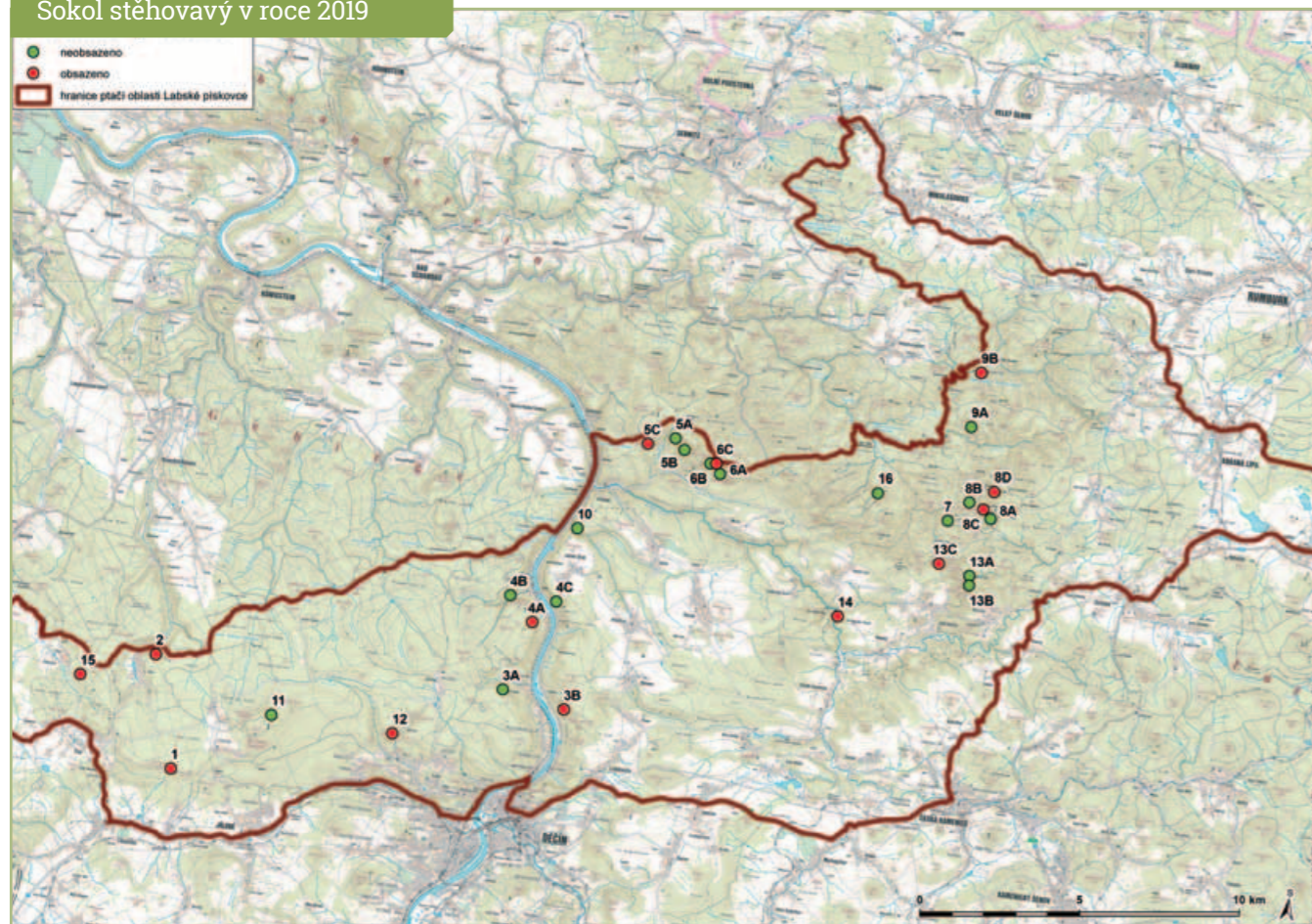
Datel černý a Žluna šedá v roce 2019

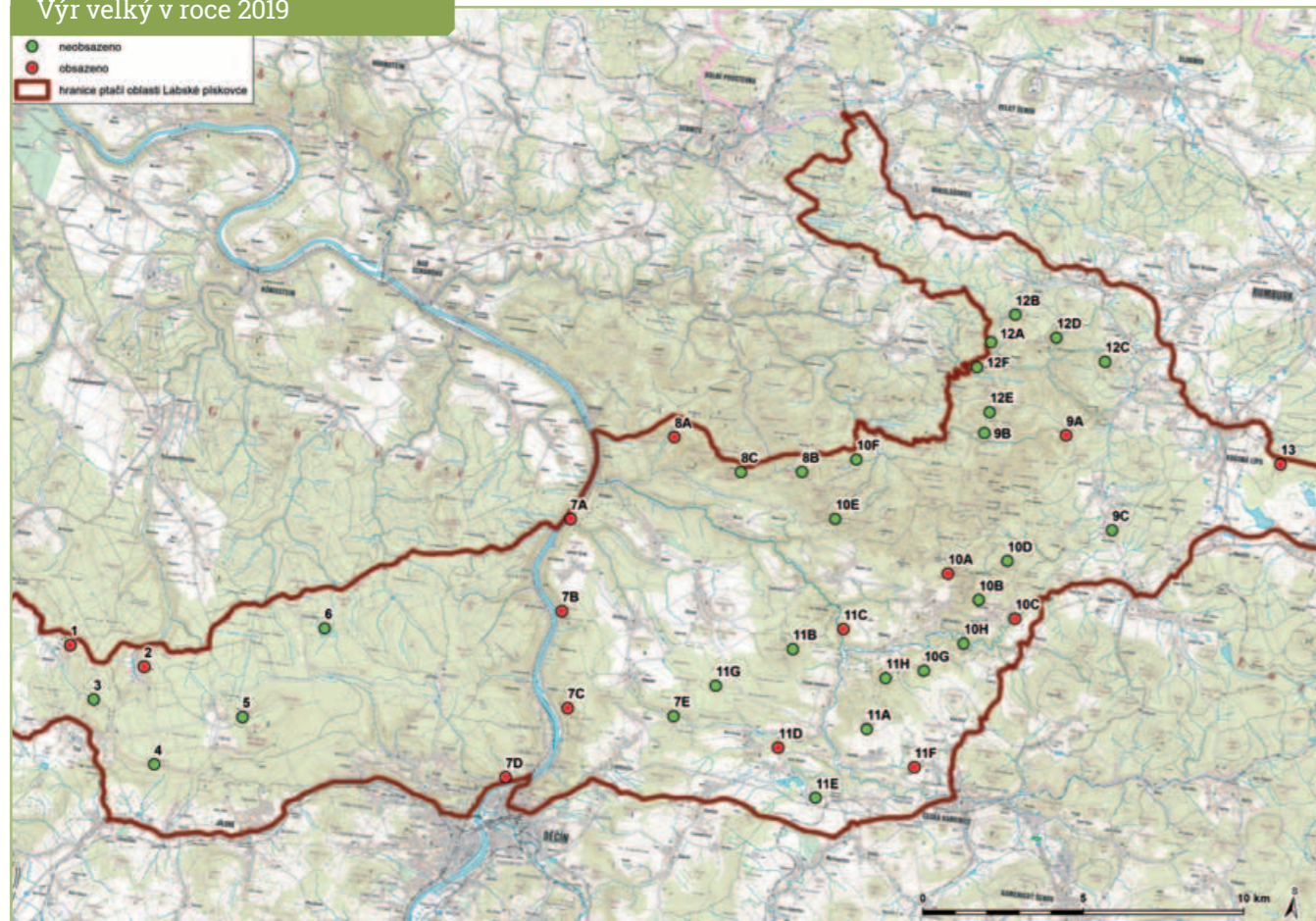
Kulíšek nejmenší a Sýc rousný v roce 2019

Sokol stěhovavý v roce 2019

Výr velký v roce 2019

Výsledky monitoringu ptačí oblasti v Národním parku Saské Švýcarsko

V letech 2018 a 2019 byl v saském národním parku zrealizován monitoring vybraných ptačích druhů. Byla zde možnost, že by mohlo být zaznamenáno až 20 vybraných ptačích druhů (viz tabulka). Tabulka ukazuje, jaké druhy byly v obou letech nalezeny (celkem 11 druhů), dále které druhy byly zaznamenány pouze v jednom roce (4 druhy), a které nebyly v rámci hranic ptačí oblasti doloženy vůbec (5 druhů). Z pěti druhů, které v ptačí oblasti doloženy nebyly, však bylo zaznamenáno několik teritorií bramborníčka hnědého těsně při severní hranici národního parku.

DRUH	2018	2019	DRUH	2018	2019
Bramborníček hnědý	0	0	Krahujec obecný	13 (12)	(10)
Ledňáček říční	2	3 (2)	Kulišek nejmenší	2	5 (1)
Žluna šedá	3	4	Výr velký	6 (1)	6 (3)
Budníček zelený	2	0	Křepelka polní	0	1
Lejsek bělokrký	0	0	Chřástal polní	3	0
Ťuhák obecný	8	7	Sokol stěhovavý	14 (11)	11 (10)
Sýc rousný	0	14(11)	Krutihlav obecný	0	0
Luňák červený	0	0	Včelojed lesní	1	4 (1)
Datel černý	32(31)	47	Lelek lesní	0	0
Čáp černý	2	3 (2)	Lejsek malý	5	5 (1)

Tabulka: Přehled možných hnízdičích druhů v době realizace monitoringu v rámci ptačí oblasti na území Národního parku Saské Švýcarsko. Čísla vyjadřují zaznamenaná teritoria, čísla v závorce doložená hnízdění.

Obr. 1: Teritoria na území národního parku: čáp černý – černý bod, sokol stěhovavý – modrý bod a výr velký – žlutý bod. Bílá čísla vyjadřují počet vylétnuvších mláďat v roce 2019.

Obr. 2: Teritoria v roce 2018: krahujec obecný – šedý bod (čísla udávají počty mláďat); kulišek nejmenší – světle hnědý bod; sýc rousný – červenohnědý bod.

Značně nenápadný včelojed lesní byl pozorován v obou letech jen zřídka, v roce 2019 však bylo nalezeno jedno hnízdo. Toto hnízdní se bohužel nezdařilo. Krahujec obecný byl v daných letech zaznamenán v počtu dvanácti, resp. deseti hnízdičích párů a průměrný počet 4,2 mláďate na jedno hnízdní v roce 2019 ukazuje na dobré úspěchy při hnízdní (obr. 2).

Mnohem hůře se situaci vyvíjela u sokolů stěhovavých. Zatímco v roce 2018 bylo obsazeno ještě 14 teritorií a doloženo jedenáct hnízdní, v následujícím roce poklesl počet teritorií na 11 a počet hnízdní na 10. Mnohem horší však byla úspěšnost hnízdní. V roce 2018 z 3 hnízdní vylétlo dvakrát po třech a jednou čtyři mláďata. A rok 2019 dopadl ještě hůře. Vyvedena byla pouze dvakrát dvě mláďata, osm hnízdní bylo neúspěšných. Ovšem i od pěti hnízdičích párů v levobřežní části CHKO Saské Švýcarsko vylétla z hnízda pouze dvě mláďata od jediného páru (obr. 1).

Převážně noční druhy, kterými jsou křepelka polní a chřástal polní. Křepelka byla doložena pouze jednou v roce 2019, u chřástala polní bylo pouze v roce 2018 na třech místech zaznamenáno volání,

Pokračování na str. 8

Čáp černý byl v národním parku zastoupen dvěma páry. U jednoho páru se hnízdní nezdařilo již ve stádiu snůšky, u druhého zmizela čtyři mláďata z hnízda beze stopy.

Koncem května pak bylo nalezeno ještě třetí hnízdo, které bylo postaveno čerstvě, avšak zatím nebylo nevyužito k hnízdní (obr. 1).

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Pokračování ze str. 7

a to při severní hranici zadní části území národního parku.

Výr velký byl v obou letech zastoupen šesti páry. V roce 2018 se podařilo doložit pouze jedno hnízdění se dvěma mláďaty, v roce 2019 vylétlo ze třech hnízd vždy po jednom mláďeti (obr. 1).

V případě obou malých druhů sov jsme zaznamenali pouze jedno hnízdění a čtyři další teritoria kulíška nejmenšího. U sýce rousného nebylo v roce 2018 pozorováno žádné hnízdění, v následujícím roce bylo hnízdění zaznamenáno jedenáct a obsazeno na tři další teritoria volajícími samečkami (obr. 2 a 3).

Žluna šedá byla pouze pozorována, případně bylo zaznamenáno volání na čtyřech

od sebe vzdálených místech. Je tedy možné počítat s minimálně čtyřmi obsazenými teritorii. Poslední dvě doložená hnízdění v národním parku pocházejí z přelomu století.

Zřejmě díky dobré potravní nabídce v souvislosti s výskytem lýkožrouta smrkového, byl nalezen velký počet hnízd datla černého. V prvním roce bylo známo 529 doupných stromů a v závěrečném roce tento počet vzrostl na 572 kontrolovaných doupných stromů, téměř výhradně buků lesních. V roce 2018 bylo v těchto dutinách kromě 32 hnízdění datlů černých zaznamenáno také 95 hnízdění holuba doupnáka, která však v rámci tohoto monitoringu nebyla předmětem sledování. V následujícím roce 2019 počet hnízdění datla černého vzrostl na 47 (obr. 4) a zaznamenáno bylo 84 hnízdění holuba doupnáka.

Obr. 5: Hnízdiště lejska malého.

Leďňáček říční byl pozorován u říček Křinice a Polenz Na první říčce proběhly minimálně dva pokusy o hnízdění a na druhém toku byla zaznamenána dvě hnízdění. Značná vzdálenost pozorovacích míst na Křinici umožňují předpoklad výskytu dalších párů.

Ťuhýk obecný měl v obou letech dobré zastoupení v sedmi, resp. osmi teritoriích ve vhodných habitatech okrajových oblastí národního parku navazujících na otevřenou krajinu.

Budníček zelený byl v roce 2018 pozorován pouze na dvou lokalitách. Jedno teritorium bylo obsazené pouze jeden den, druhé déle než týden. Jediné hnízdění v Saském Švýcarsku a první v celém Sasku bylo zaznamenáno v Křinickém údolí v blízkosti mlýna Neumannmühle.

Zpěv lejska malého byl v roce 2018 zaznamenán na pěti místech, v následujícím roce taktéž, avšak pouze u Velkého Winterbergu. V jednom z teritorií se přitom podařilo po desetiletích opět potvrdit hnízdění s minimálně třemi mláďaty, která počátkem července vylétla z hnízda. Do té doby poslední hnízdění těchto vzácných pěvců bylo v Labských pískovcích zaznamenáno v roce 1996.

Ulrich Augst & Michael Hörenz,
Správa NP Saské Švýcarsko

Čáp černý – report XVIII

■ Celkem se v širším regionu Českého Švýcarska podařilo v letošním roce (2019) prokázat hnízdění na 7 lokalitách, z toho jedno hnízdění nebylo úspěšné. Celkem bylo vyvedeno 17 mláďat, z nichž byla všechna, kromě jednoho, okroužkována (2 x 2, 2 x 3, 2 x 4, 3 x neoplozené vejce).

■ Od posledního reportu se nám sešlo celkem 19 nových zpětných hlášení od 11 čápů černých:

■ čáp **600R** kroužkovaný 10. 6. 2001 na stromovém hnízdě (buk) nedaleko Mezní Louky spolu se 3 sourozenci (viz níže čáp 600P), byl dne 16. 7. 2018 pozorován lovcí v říčce Bystřice u obce Hlubočky na Olomoucku. Od toho čápa máme již zpětná hlášení z Maďarska (2013) a Kroměřížska (2016).

■ čáp **600P** kroužkovaný 10. 6. 2001 poblíž Mezní Louky (stromové hnízdo – buk) i se 3 sourozenci (viz výše čáp 600R), byl dne 12. 4. a pak také 9. 6. 2019 pozorován v sousedním Sasku na lokalitě Cunnersdorf. Tento čáp byl v září 2005 pozorován v Maďarsku a v loňském a předloňském roce také v Sasku.

■ čáp **6155** kroužkovaný 21. 6. 2006 poblíž Mezní Louky (stromové hnízdo – buk) i se 4 sourozenci, byl dne 2. 6. 2019

pozorován při hnízdění u obce Železná, okres Beroun. Tento čáp byl pozorován v letech 2011 na Příbramsku a 2015 a 2016 na Berounsku v Národní přírodní rezervaci Koda také při hnízdění.

■ čáp **63JC** kroužkovaný 5. 6. 2012 na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním hnízdě spolu s ještě 3 sourozenci, byl zjištěn při hnízdění dne 3. 6. 2019 poblíž Mezní Louky, tak jako v roce 2017. V roce 2016 hnízdil Doubicku na lokalitě Eustach – Limberk.

■ čáp **6345** kroužkovaný 17. 6. 2013 Václavem Beranem na lokalitě Dolní Týnec na Litoměřicku, byl dne 8. 6. 2019 pozorován v naší oblasti u Ludvíkovic v kaňonu Labe, tak jako v roce 2018.

■ čáp **60M4** kroužkovaný 9. 6. 2014 poblíž Mezní Louky na hnízdě na buku se 2 sourozenci, byl pozorován dne 17. 6. 2019 u Holan na Českolipsku. V této oblasti byl pozorován v době hnízdění i v letech 2009 – 2016 a v roce 2013 u Konojed na Litoměřicku. Další pozorování pochází ze dne 28. 8. a 7. 9. 2019 z Francie z lokality Lac du Temple a Lac du Orient, Aube, kde zimuje od roku 2004, kdy se narodil. Je to čáp, od kterého máme nejvíce zpětných hlášení, a díky kroužkování

se nám podařilo poodhalit jeho život.

■ čáp **66JR** kroužkovaný 3. 6. 2018 poblíž Malé Veleně na skalním hnízdě se 2 sourozenci, byl dne 21. 6. 2019 pozorován v Německu, v Dolním Sasku, na lokalitě Rulle, Wallenhorst u Osnabrücku. Čáp 6587 kroužkovaný 28. 5. 2017 poblíž Malé Veleně (skalní hnízdo) i se 2 sourozenci, byl dne 21. 7. 2019 pozorován u Jablonného v Podještědí. V roce 2017 byl zjištěn také v Maďarsku.

■ čáp **66JP** kroužkovaný 7. 6. 2018 poblíž Kyjova na skalním hnízdě spolu se 3 sourozenci, byl dne 16. 7. 2019 pozorován na Nymbursku u Rožďalovic na Horním Holském rybníce.

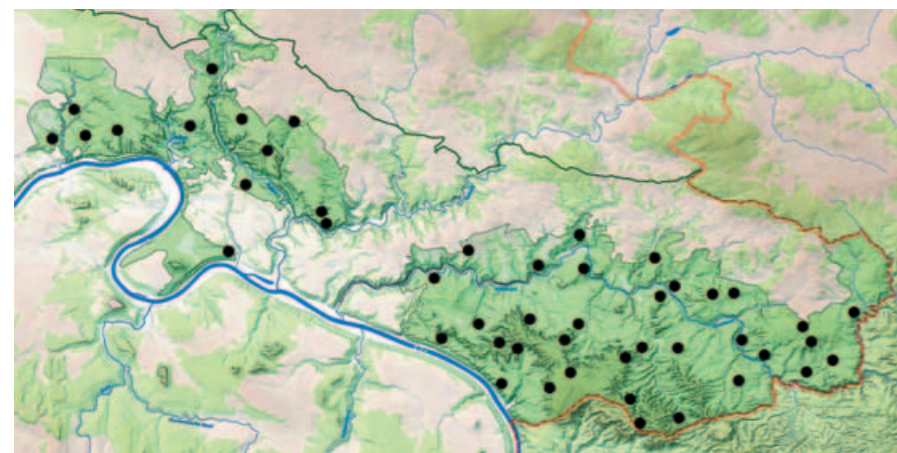
■ čáp **676H** kroužkovaný 7. 6. 2019 na skalním hnízdě na Doubicku na lokalitě Eustach – Limberk spolu se 3 sourozenci, byl dne 12. 8. 2019 pozorován v Německu, v Duryňsku na lokalitě Windischleuba.

■ čáp **676M** kroužkovaný 20. 6. 2019 poblíž Kyjova na skalním hnízdě spolu s ještě jedním sourozencem, byl ve dnech 22. – 27. 8. 2019 pozorován na rybníku Nesyt na Břeclavsku na Jižní Moravě.

Pavel Benda
Foto: P. Benda

Obr. 3: Hnízdiště (velké body a teritoria (malé body) sýce rousného (červenohnědý bod) a kulíška nejmenšího (světle hnědý bod). Monitoring v roce 2019.

Obr. 4: Hnízdiště datla černého 2019.

Sčítání vodních ptáků 2018 - 2019

23. 2. 2018 Ploučnice (David Boura):

- kachna divoká – 76 (49 samců + 27 samic)
- lyska černá – 6 ks
- volavka popelavá – 1 ks
- skorec vodní – 2 ks
- morčák velký – 2 (pár)

Labe 13. 10. 2019

Úsek Dobkovice – železniční most

Děčín:

- kachna divoká – 50 ks (30 samců, 20 samic)
- kormorán velký – 133 ks (104 ad., 29 juv.)
- racek bělohlavý – 1 ks

Železniční most Děčín – Hřensko:

- kachna divoká – 54 ks (34 samců, 20 samic)
- kormorán velký – 62 ks (54 ad., 8 juv.)
- volavka popelavá – 1 ks
- kormorán velký – 2 ad.
- skorec vodní – 3 ks
- ledňáček říční – 3 ks

Řeka Kamenice – soutok s Labem – vstup do Edmundovy soutěsky:

- kachna divoká – 50 ks (30 samců, 20 samic)
- skorec vodní – 5 ks

Potok Bystrá:

- kachna divoká – 45 ks (31 samců, 14 samic)

Jílovský potok – Libouchec – ústí do Labe:

Labe:

- kachna divoká – 155 ks (84 samců, 71 samic)

konipas horský – 1 ks

- kachna divoká – 7 ks (5 samců, 2 samice)

Děčín – Zámecký rybník:

- kachna divoká – 90 ks (49 samců, 41 samic)
- labuť velká – 1 ad.

Stará Oleška – Olešský rybník:

- kachna divoká – 69 ks (48 samců, 21 samic)
- labuť velká – 2 ks (1 ad., 1 juv.)

Ploučnice:

Police u Žandova:

- kachna divoká 6 samců
- labuť velká – 1 ad.
- skorec vodní – 1 ks

Starý Šachov – Benešov n. Pl.:

- kachna divoká – 17 ks (10 samců, 7 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- skorec vodní – 1 ks

Benešov n. Pl. – Malá Veleň:

- kachna divoká – 109 (61 samců, 48 samic)
- morčák velký – 3 samice
- labuť velká – 2 ad.
- volavka popelavá – 2 ks

Malá Veleň – Březiny:

- kachna divoká – 39 ks (18 samců, 21 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- skorec vodní – 1 ks
- ledňáček říční – 1 ks

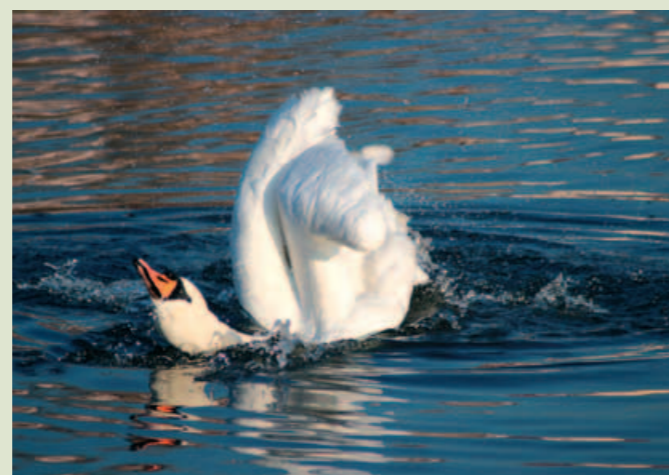
Březiny – soutok s Labem:

- kachna divoká – 110 ks (62 samců, 48 samic)
- skorec vodní – 4 ks
- ledňáček říční – 2 ks
- konipas horský – 1 ks
- kormorán velký – 2 ad.

Miroslav Půlpán, Helena Tomšíková
a spolupracovníci

Foto: D. Boura

Sčítání kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na řece Labi na území CHKO Labské pískovce

V zimní sezóně 2018/2019 jsme opět pravidelně každý měsíc prováděli sčítání kormoránů velkých na řece Labi na území CHKO Labské pískovce. Sčítateli byli hlavně Miroslav Půlpán a Miroslav Rybář, v roce 2019 se přidal i dobrovolný strážce David Boura.

Zaměřili jsme se opět na klasická novovištská v tomto úseku řeky. Kormoráni začali více využívat lokalitu přibližně pěti stromů na pravém břehu řeky u tůně, kde ústí Studený potok do Labe. Od listopadu do ledna se kormoráni vyskytovali na novovištské lokalitě. Méně již kormoráni využívají lokalitu u ústí Suché Kamenice do Labe, kde se vyskytují již zcela sporadicky. Domníváme se, že během posledních 8 let, kdy kormoráni nocovali hlavně u Suché Kamenice, došlo k odumření většiny větví stromů využívaných kormorány a tak nejsou tyto lámavé souše pro kormorány již zřejmě atraktivní. Minulou i tuto zimu tedy kormoráni převážně využívali pouze lokalitu Studený

potok. Již vůbec není využívána lokalita na levém břehu v Prostředním Žlebu, kde nocující kormorány nyní nevidáme. Zajímavé jsou i poznatky, kdy na zmiňované lokality do setmění nepřiletí ani jeden kormorán a např. v prosinci přilétají i hodinu po setmění, a to nám velice ztěžuje jejich přesný monitoring. Obecně lze říci, že se počty kormoránů lehce zvýšily a dále také přibývají počty juvenilních jedinců.

Monitoring provedli a zapsali strážci NP České Švýcarsko Miroslav Půlpán a Miroslav Rybář

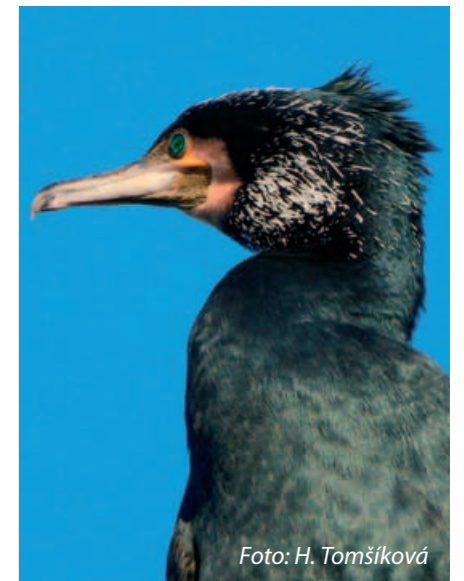

Foto: H. Tomšíková

DATUM	POČET AD.	POČET JUV.	LOKALITA	CELKEM
17. 10. 2018	36	12	Suchá Kamenice	48
19. 11. 2018	2	0	Suchá Kamenice	2
	75	22	Studený potok	97
15. 12. 2018	69	33	Studený potok	102
12. 1. 2019	56	14	Studený potok	70
22. 2. 2019	41	17	Suchá Kamenice	58
15. 3. 2019	36	27	Studený potok	63

Kroužkování ptáci v roce 2018

PAVEL BENDA:

- čáp černý (*Ciconia nigra*) – 13 pull.
- krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) – 5 ad.
- sýkora koňadra (*Parus major*) – 1 ad.
- kavka obecná (*Corvus monedula*) – 1 pull.
- havran polní (*Corvus frugilegus*) – 1 pull.
- břehule říční (*Riparia riparia*) – 43 ad., 5 pull., 10 juv.
- vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) – 1 juv.

Celkem 7 druhů, 80 jedinců

VÁCLAV ŠENA:

- bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) – 4 ad.
- budníček menší (*Phylloscopus collybita*) – 1 ad.
- budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) – 2 ad.
- cvrčilka zelená (*Locustella naevia*) – 1 ad.
- datel černý (*Dryocopus martius*) – 29 pull.

- holub doupňák (*Columba oenas*) – 2 pull.
- jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) – 7 pull.
- krkavec velký (*Corvus corax*) – 3 pull.
- krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) – 1 ad.
- káně lesní (*Buteo buteo*) – 9 pull.
- luňák hnědý (*Milvus migrans*) – 3 pull.
- luňák červený (*Milvus milvus*) – 23 pull.
- puštitk obecný (*Strix aluco*) – 17 pull.
- pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) – 4 ad.

- rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaesus*) – 5 ad.
- sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) – 8 pull.
- strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*) – 1 ad.
- sýkora koňadra (*Parus major*) – 1 ad.
- sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*) – 2 ad.
- výr velký (*Bubo bubo*) – 4 pull.

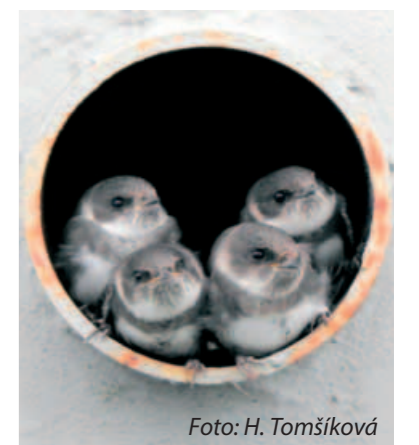

Foto: H. Tomšíková

- včelojed lesní (*Pernis apivorus*) – 2 pull.
  - červenka obecná (*Erithacus rubecula*) – 1 ad.
  - čáp bílý (*Ciconia ciconia*) – 3 pull.
  - čáp černý (*Ciconia nigra*) – 4 pull.
- Celkem 24 druhů, 135 jedinců**

Vybraná zpětná hlášení za rok 2019

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP S574116

Kroužkování

Druh: břehule říční (*Riparia riparia*)
Pohlaví, věk: samice (F), loňský či starší (+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 5.7.2011, --:-- , přesně
Místo: Čeperka, Pardubický kraj, [CZ15], Česká republika
Poznámka k místu: Čeperka
Souřadnice: 50,133333 15,783333 / 50°8'0"N 15°47'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Jiří Česák (709, cesakjiri@volny.cz)

Zpětný odchyt

Druh: břehule říční (*Riparia riparia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), starší než pullus(full grown)
Status: hnízdící
Datum, čas, přesnost: 22.6.2019, --:-- , přesně
Místo: Děčín (Podmokly), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Lidl
Souřadnice: 50,77266 14,20144 / 50°46'21,58"N 14°12'5,18"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: chycen (20)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Pavel Benda (bendovi@mujmail.cz)

Vzdálenost: 133 km, Směr: 303 °, Uplynulý čas: 2909 dní

ID: U5169450

Report vytvořen: 25.6.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C161948

Kroužkování

Druh: jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)
Pohlaví, věk: samec (M), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 27.5.2019, --:-- , přesně
Místo: Staré Křečany (Valdek), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Harta
Souřadnice: 50,982276 14,530524 / 50°58'56,2"N 14°31'49,88"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní(1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 1.10.2019, --:-- , ± 1 týden
Místo: Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,958 14,647 / 50°57'28,8"N 14°38'49,2"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: zraněn, nemocný a vypuštěn (4)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Heinz Förster

Vzdálenost: 9 km, Směr: 108 °, Uplynulý čas: 127 dní

ID: U5417506

Report vytvořen:
16.10.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CB2020**Kroužkování**

Druh: jestřáb lesní (Accipiter gentilis)
Pohlaví, věk: samice (F), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 7.6.2018,--:-- , přesně
Místo: Dolní Podluží, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: BK les (hranice)
Souřadnice: 50,87637 14,62331 / 50°52'34,93"N 14°37'23,92"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: jestřáb lesní (Accipiter gentilis)
Pohlaví, věk: samice (F), loňský(2K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 16.7.2019,--:-- , přesně
Místo: Sobotka, Královéhradecký kraj, [CZ11], Česká republika
Poznámka k místu: sobotka
Souřadnice: 50,466448 15,175509 / 50°27'59,21"N 15°10'31,84"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 10 km
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: chycen (20)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Tomáš Kunca (tkunca@gmail.com)

Vzdálenost: 60 km, Směr: 139 °, Uplynulý čas: 404 dní

ID: U5280872

Report vytvořen: 7.8.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C159386**černá OP Odečítací kroužek****Kroužkování**

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 11.6.2016,--:-- , přesně
Místo: Staré Křečany (Valdek), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Valdek
Souřadnice: 50,983333 14,516667 / 50°59'0"N 14°31'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	OP	černá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 24.5.2019,18:00:00, přesně
Místo: Laucha, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,121846 14,661604 / 51°7'18,64"N 14°39'41,77"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Dr. Winfried Nachtigall, winfried.nachtigall@me.com

Vzdálenost: 18 km, Směr: 33 °, Uplynulý čas: 1077 dní

ID: U5148379

Report vytvořen: 30.5.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C161919

Kroužkování

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 12.6.2018,--:-- , přesně
Místo: Šluknov (Království), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Křížová cesta
Souřadnice: 51,00333 14,49526 / 51°0'11,99"N 14°29'42,94"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	XJA	žlutá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 29.7.2019,--:-- , přesně
Místo: Rumburk (Rumburk 1), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Dymník
Souřadnice: 50,9495 14,526 / 50°56'58,2"N 14°31'33,6"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Hanka Marečková, grass.hm@email.cz

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Kroužek již přitomen	Odečítací kroužek	XJA	černá

Vzdálenost: 6 km, Směr: 160 °, Uplynulý čas: 412 dní

ID: U5267536

Report vytvořen: 29.7.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek DEH EA211521

žlutá X21E Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: racek stříbř./běloh./středom. (Larus argent./cach./mich.)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 3.6.2018,--:-- , přesně
Místo: Laussig, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,563459 12,629267 / 51°33'48,45"N 12°37'45,36"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: HIDDENSEE VW, GER GER (10001, beringungszentrale@lung.mv-regierung.de)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	X21E	žlutá

Zpětný odchyt

Druh: racek bělohlavý (Larus cachinnans)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní(1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 26.10.2018,--:-- , přesně
Místo: Ústí nad Labem (centrum), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: ř. Labe
Souřadnice: 50,658492 14,0466 / 50°39'30,57"N 14°2'47,76"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: H. Tomšíková, M. Půlpán, pulpanmiroslav42.mp@gmail.com,

Vzdálenost: 141 km, Směr: 135 °, Uplynulý čas: 145 dní

ID: C4306666

Report vytvořen: 31.1.2019

NÁRODNÍ
MUZEUM**Kroužkovácí stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C149896**Kroužkování**

Druh: puštík obecný (*Strix aluco*)
 Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
 Status: neznámý/nezaznamenaný
 Datum, čas, přesnost: 11.5.2012, --:-- , přesně
 Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
 Poznámka k místu: Šluknov
 Souřadnice: 51 14,45 / 51°0'0"N 14°27'0"E
 Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
 Biometrika:
 Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: druh neurčen
 Pohlaví, věk: neznámé (U), -
 Status: neznámý/nezaznamenaný
 Datum, čas, přesnost: 18.5.2019, --:-- , přesně
 Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
 Poznámka k místu: okraj březového hájku
 Souřadnice: 50,990709 14,466311 / 50°59'26,56"N 14°27'58,72"E
 Přesnost souřadnic: přesně
 Kondice: mrtev delší dobu (3)
 Okolnosti: nalezen pouze kroužek (02)
 Biometrika:
 Verifikace KS: ANO
 Nálezce: Jan Michal, honzajanmichal@tiscali.cz

Vzdálenost: 2 km, Směr: 132 °, Uplynulý čas: 2563 dní

ID: U5128550

Report vytvořen: 20.5.2019

Výsledky mapování strakapouda malého (*Dendrocopos minor*) v Ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2019

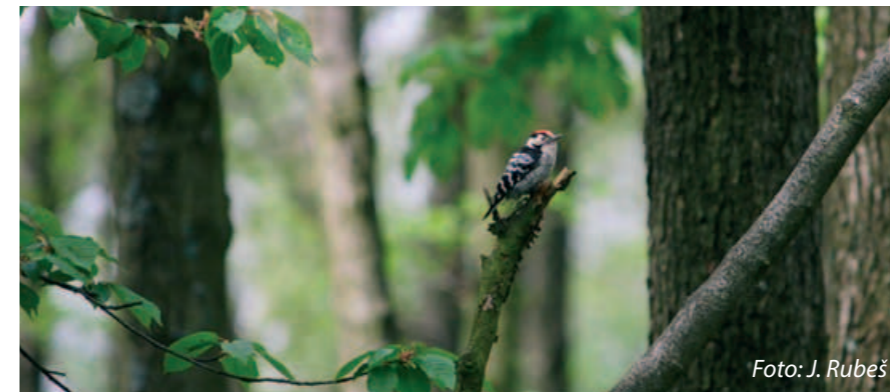

Foto: J. Rubeš

Strakapoud malý je méně známým druhem strakapouda, i když snad každý děle se ornitologií věnující zájemce se s ním již někdy setkal. V naší oblasti nemáme aktuální přehled o jeho plošném rozšíření, početnosti a biotopových nárocích. Proto jsme se rozhodli tomuto druhu trochu více cíleně věnovat.

Na počátku minulého století byl Michlem (1925) jeho výskyt charakterizován následovně. „V listnatých a smíšených lesích všude, ale nikde hojně k nalezení. Je rozšířen také v zahradách“. Dle Vondráčka a Šutery (1986) - v minulosti i nyní pouze zřídka pozorovaný druh. Hnízdění zaznamenáno na Sněžníku, u Labské Stráně, Rynartic a ve Studeném. Pozorován byl u Jílového, Rynartic, Tokání, Děčína, Čertovy Vody, Rájce, Děčína – Bělé.

Dne 5. 8. 1988 byl pozorován 1 ex. u Tisé (KOLEKTIV 1990).

Martin Horyna, člen našeho ornitologického klubu, udává opakovaná pozorování z let 1983, 1984, 1987, 1996 a 1997 z Děčína – Bělé, 27. 10. 1985 Kristina Hrádku, 8.2. 1987 Prostředního Žlebu, dále 5.7. 1996 z oblasti Rájce, 14.7. 1998 Kyjovského údolí, z roku 1996 opakovaná pozorování ze Staré Olešky, z roku 1998 a 2000 od Ludvíkovic, 28.4. 2001 z Růžové, 28.8. 1985 z Růžáku, 18.7. 1998 ze Srbské Kamenice.

První prací, která nám dává alespoň orientační přehled o jeho rozšíření a početnosti v CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko, je disertační práce prvního z autorů. Ten tento druh zjistil v letech 2001 - 2005 na celkem 20 bodech a celkovou početnost pro toto území odhadl na 20 - 30 párů (Benda 2005).

Strakapoud malý obývá nejraději malé nebo řídké listnaté lesy, u nás především lesy lužní, doubravy, bučiny i smíšené porosty se značným podílem mrtvých stromů, a to hlavně v nížinách a pahorkatinách. Hnízdí i ve stromových lemech různých vod, ve velkých parcích, sadech a zahradách se starými stromy. Na ně je vázán hnízděně, dutinu si totiž vysekává téměř vždy ve ztrouchnivých nebo jinak narušených kmenech a silných větvích listnatých stromů. Druh zranitelný (VU) (Šťastný et al. 2006).

Naše aktivita v tomto roce byla zaměřena především na lesní okraje, lužní porosty či polních lesíky v Ptačí oblasti Labské pískovce. Okrajově jsme zjišťování prováděli i mimo ptačí oblast. Zatím jsme se vyhýbali vnitřkům větších lesních komplexů. Zjišťování jsme prováděli pomocí hlasové provokace – bubnování a hlas z přehrávacího zařízení, a to v dopoledních hodinách. V roce 2019 se nám podařilo v Ptačí oblasti Labské pískovce zjistit strakapoudy malé na 17 lokalitách (viz mapka) a na 3 mimo ptačí oblast – Tísá - Holý vrch, Děčín – Staré město, úpatí vrchu Chlum a Verneřice – Loučky.

Chtěli bychom se podělit také i o několik terénních zkušeností. Reakce strakapoudů malých byla vždy max. do 5 minut od spuštění nahrávky. Většinou na nahrávku zareagoval samec strakapouda malého, ale v několika případech přiletěl celý pár. Celkově jsme vábení provedli na cca 100 bodech, ale jen na necelých 10% jsme byli úspěšní. To ovšem neznamená, že by zde strakapoudi malí nemohli být, mohlo se stát, že na nahrávku prostě nezareagovali nebo ji neslyšeli. Proto se v následujících letech na některé dosud negativní lokality ještě vrátíme. Charakteristické pro pozitivní lokality byl vysoký podíl v zastoupení „měkkých“ dřevin (olše, topoly, osiky, stromové vrby, viz foto). Velmi důležité je načasování,

Pokračování na str. 20

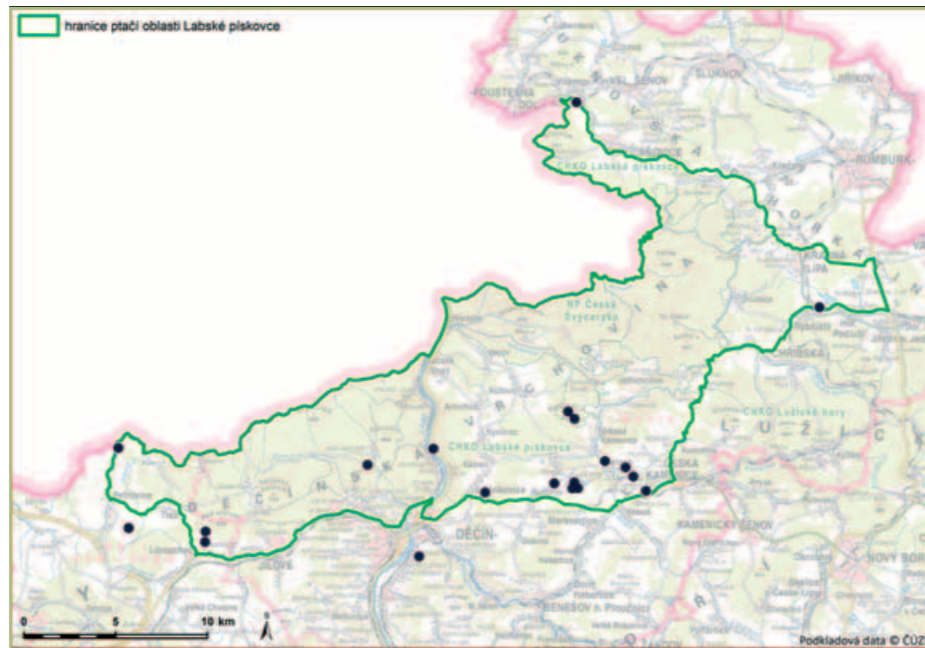
Foto: P. Benda (biotopy)

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Pokračování ze str. 19

a to jak sezonní, tak i denní. Hlasová provokace byla úspěšná až od dubna. Před tímto termínem strakapoudi malí na nahrávku nereagovali vůbec a nebo, v jednom případě, dokonce panicky odletěl na opačnou stranu. Denní načasování je také důležité. Úspěšní jsme byli pouze v dopoledních hodinách. Dokonce se nám stalo, že na dvou blízkých sousedních lokalitách jsme krásně přilákali strakapoudy, resp. celý pár, ale o 30 minut později (bylo již po 12. hodině) na stejných místech již žádného. Na nahrávku vždy reagoval také strakapoud velký. V roce 2020 bychom se rádi zaměřili na další z našeho pohledu vhodné lokality, dále zrevidovali některé v roce 2019 negativní a také se zaměřili na souvislé lesní komplexy. Rádi bychom doporučili věnovat se cíleně tomuto zajímavému druhu. Snad vám naše poznatky a zkušenosti pomohou při jeho vyhledávání.

Pavel Benda, Jiří Rubeš

Mapka: O. Holešínský

Literatura: Štátný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice*. Aventinum: 230-231.
Michel J. (1925): *Tiere der Heimat*. Děčín: 200 pp.
Benda P. (2005): *Ptáci Českého Švýcarska. Di-sertační práce*. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální,

Katedra ekologie a životního prostředí: 295 pp.
Vondráček J. & Šutera V. (1986): *Ptactvo CHKO Labské pískovce. 1. Část. Fauna Bohemiae Septentrionalis*, No 11. *Ústí nad Labem*: 39-58.
Kolektiv (zpracoval J. Vondráček) 1990: *Výskyt vzácnějších druhů ptáků v Severočeském kraji. Fauna Bohemiae Septentrionalis*, Tom 14-15. *Ústí nad Labem*: 15-17.

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)

Foto: J. Rubeš

Tento velmi zajímavý ptačí druh obývá téměř celou Evropu a pruh táhnoucí se středem Asie až na Sachalin a do Japonska. Od počátku 20. století se stavy v některých zemích západní Evropy začaly silně snižovat (dnes hnízdí např. ve Velké Británii jen ojedinelé páry). Tento trend se postupně rozšířil téměř na celou západní a severní Evropu, ale i na mnohé země střední a jižní Evropy. Stabilní se zdá být pouze populace na východě Evropy (stavy v Rusku však nejsou známy). Krutihlav je jako náš jediný šplhavec (kam patří také datel, strakapoudi a žlu-ny) tažný, zimuje převážně v Africe jižně od Sahary, příležitostně také ve Středo-

moří. Na hnízdiště přilétá od půli března do dubna, odlétá již od poloviny srpna a v průběhu září. Krutihlav obecný sbírá potravu převážně na zemi, živí se hlavně mravenci (dospělci i larvami), a tak vyžaduje jen řídkou a krátkou vegetaci či obnaženou zem. Má rád suchá a osluněná místa, obývá proto otevřenou, extenzivně zemědělsky využívanou krajinu s remízou, skupinami stromů, alejemi a dalšími typy strukturní zeleně, řídké listnaté a smíšené lesy, vzácněji lesy borové či smrkoborové, především jejich okraje a paseky. Rád vyhledává i staré sady, zahrady a parky poskytující mu dostatek hnízdních dutin. Ochoťně obsazuje i vyvěšené budky. Při zběžném zhlédnutí může být krutihlav zaměněn s větším pěvcem. Má totiž zcela jinou postavu, zbarvení i chování než ostatní naši zástupci datlovitých. Nešplhá jako oni, zdržuje se ve větštině, potravu sbírá často na zemi, kde poskakuje s pozdviženým dlouhým ocasem. Je dosti obtížné spatřit jej v korunách stromů, jeho zbarvení je totiž velmi nenápadné, převážně šedohnědé s příčným i podélným čárkovaním a vlnkovaním. Zjara však na sebe upozorní charakteristickým opakovaným naříkavým voláním. Hnízdí jednou až dvakrát ročně, od konce dubna do počátku července.

Hnízdní sezóna krutihlava obecného (*Jynx torquilla*) na Bílinsku

Hnízdní budky se v okolí Bíliny vyvěšují zejména na výsypkách povrchových lomů, a to na jimi dříve obsazená území, ze kterých je vytlačila těžba. Na výrobu a umístování budek na severočeských výsypkách se podílejí zaměstnanci České zemědělské univerzity s podporou Severočeských dolů a.s. a členové

Na rozdíl od ostatních datlovitých nepoužívá ocas ke šplhání, ale chová se spíše jako pěvec, často sedí příčně na vodorovných větvích a zobákem spíše dlabe a loupe, než tesá. Velmi zajímavá je jeho obranná reakce, kdy hlavou otáčí jako had, načepýří chocholku a natáhne krk. Snad právě hadovitě pohyby mají zastrašit případného útočníka. V oblasti Českého Švýcarska (NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce) patří mezi vzácné druhy, aktuálně odhadujeme jeho početnost do 10 hnízdních párů. Vyskytuje se i mimo tuto oblast, např. v okolí Děčína v CHKO České středohoří. V Červeném seznamu ČR je uveden jako zranitelný druh. V roce 2019 jsme se na popud druhého z autorů rozhodli věnovat cíleně tomuto druhu. Na základě zkušeností od kolegů z Mostecky (viz navazující článek Jiřího Vaníka) jsme se rozhodli také vyzkoušet cílené kroužkování krutihlavů. Rozvěsili jsme proto speciální budky dle instrukcí mosteckých kolegů v počtu 20 kusů na lokality – okolí Libouchce a okolí Olešského rybníku. Bohužel v roce 2019 nebyly žádné budky krutihlavy obsazeny. Kroužkování jsme prováděli tak, že na vhodné lokalitě jsme pustili z pře-

vače hlas. Pokud krutihlavové zareagovali, což nikdy netrvalo dlouho, nainstalovali jsme odchytovou síť a pustili jsme reproduktor se smyčkou hlasu. Pak jsme se mírně vzdálili. Při odchytu se ukázalo, že prakticky vždy jsme museli přenášet odchytovou síť na jiná místa, podle toho kam se krutihlavy podařilo přilákat a kde je bylo možné pokusit se je odchytit. Je to poměrně časově náročné, nikdy se nám zatím nepodařilo chytit krutihlava tzv. na první dobrou. Celkově jsme chytali krutihlavy na Staré Olešce, Libouchci a Děčíně – Stará Bohyně. Tato poslední jmenovaná lokalita se ukázala být pro krutihlavy velmi atraktivní se silnou populací. Kroužkování krutihlavů je, i přes poměrně velkou časovou náročnost způsobenou možná i našimi malými zkušenostmi s tímto druhem, velmi zajímavé a zábavné. Jsou to velmi zajímaví ptáci, velmi krásní a jejich zastrašovací chování je mimořádně komické.

Pavel Benda, Jiří Rubeš

Literatura: Svensson L. (ed.) (2012): *Ptáci Evropy, severní Afriky a blízkého Východu*. Nakladatelství Ševčík, druhé vydání, 246 pp.
Štátný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice*. Aventinum, 230-231.

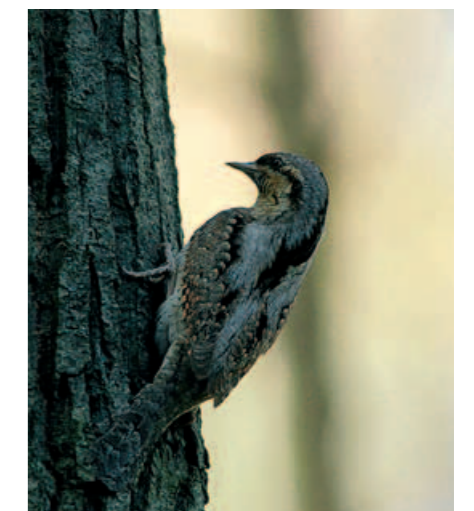

Foto: V. Šena

Pokračování na str. 22

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Pokračování ze str. 21

dovesické výsypce (asi 200 budek), dále pak jednotlivě na vhodných lokalitách pro hnízdění krutihlava obecného v širokém okolí Bíliny, což dohromady činí asi 260 budek. Tyto budky jsou pravidelně obsazovány oběma našimi běžnými druhy sýkor, koňadrami i modřinkami, vrbcem polním, výjimečně špačkem obecným. Největší pozornost je však věnována krutihlavu obecnému. U tohoto druhu se sledují návraty dospělých a loňských ptáků na hnízdiště, průběh prvního a druhého hnízdění, počty vajec, délka inkubace, počty vyvedených mláďat a díky jejich kroužkování i pohnízdni rozptýl po okolí.

V letošní sezoně (2019) obsadil krutihlav celkem v prvním i ve druhém hnízdění

80 budek. V prvním hnízdění bylo obsazeno 62 budek z již zmiňovaných 260, což je téměř 24% obsazenost. Hnízdění bylo až do vyvedení úspěšné v 84% případů, což je v 52 budkách. Celkově bylo v prvním hnízdění vyvedeno 430 mláďat (pull), to je průměrně 8 mláďat na budku. V prvním hnízdění byl nejčastější počet pull 9 a to v 11-ti případech. Nejvíce pull v jedné budce bylo 12 v 1 případě a nejméně 3 také v 1 případě. Během prvního hnízdění byl počet pull v budkách rozložen následovně: 12 pull 1x, 11 pull 7x, 10 pull 8x, 9 pull 11x, 8 pull 7x, 7 pull 4x, 6 pull 9x, 5 pull 4x a 3 pull 1x.

Ve druhém hnízdění krutihlav obsadil jen 18 budek, což je necelých 7% všech

vyvěšených. Úspěšně vyvedeno bylo 72%, tedy 13 budek a celkem 68 pull, to je průměrně 5 pull na budku. V druhém hnízdění byl nejčastější počet pull 6 a to v 5-ti případech. Nejvíce pull v jedné budce bylo 8 v 1 případě a nejméně 3 také v 1 případě. Během druhého hnízdění byl počet pull v budkách rozložen následovně: 8 pull 1x, 6 pull 5x, 5 pull 3x, 4 pull 3x a 3 pull 1x.

Z výsledků kontrol a kroužkování pull krutihlava obecného je patrné, že druhé hnízdění absolvuje jen malá část hnízdících ptáků, z toho u části jde s největší pravděpodobností o hnízdění náhradní, což dokládá velikost snůšky.

Jiří Vaník

Havrani polní (*Corvus frugilegus*) v Rumburku v roce 2019 – nekonečný příběh?

Bydlím přímo u jedné z kolonií havranů v Rumburku, a proto mám dobrý přehled o jejich hnízdění. Dne 14. února 2018 jsem poprvé slyšel zpívat kosa ráno před čtvrtou hodinou, ale sotva se rozbřeslo, přiletěli havrani a překřičeli ho. Úspěšně mne probudili a asi po hodině zase odletěli. Toto praktikovali již každý následující den zřejmě i díky vyšším teplotám, které byly na únor nadprůměrné. Již v březnu začalo také stavění hnízd. Hnízdění proběhlo bez problémů. Pod stromy jsem našel jenom jedno mrtvé holátko. Občas mne v noci vzbudil rachot v havraní kolonii. Havrani poplašeně krákali a já chvíli nevěděl proč. Potom jsem důvod objevil. Pod

stromy pobíhala kuna skalní a hledala vypadlá mláďata. Havrani ji dobře viděli díky umělému osvětlení v parku. Jako obvykle již na konci května vylétla první mláďata, a to je vždy největší rámus. Celá kolonie je tím rozrušená. Poslední havrani opustili kolonii 10. července.

Počty hnízd v jednotlivých dílčích koloniích:

- Kolonie č. 1 u pekárny - 42 hnízd v roce 2018 a 42 hnízd v roce 2019;
- Kolonie č. 2 u muzea - 27

- > hnízd v roce 2018 a 42 hnízd v roce 2019;
- Kolonie č. 3 v Parku přátelství - 24 hnízd v roce 2018 a 35 hnízd v roce 2019;
- Kolonie č. 4 u Rukovu - 11 hnízd v roce 2018 a 35 hnízd v roce 2019;
- Kolonie č. 5 u pošty - 16 hnízd v roce 2018 a 25 hnízd v roce 2019;
- Kolonie č. 6 v zahradě naproti umělecké škole - 5 hnízd v roce 2018 a 6 hnízd v roce 2019;

- Kolonie č. 7 v Parku Rumburské vzpoury - 8 hnízd v roce 2018 a 10 hnízd v roce 2019.
- Nejvyššího počtu hnízd dosáhli havrani v roce 2017, kdy jich bylo napočítáno 190. V roce 2018 se jejich počet snížil na 133 a to jsem si říkal, že již asi mají svůj vrchol za sebou. Vyvedli mne z omylu, neboť v roce 2019 jejich počet

stoupl na 185 obsazených hnízd. Většina hnízd byla na buku s výjimkou hnízd u Rukovu, kde bylo 14 hnízd na šesti břízách a 11 na dvou bucích. Zřejmě je takové kolísání normální. Další roky nám určitě dají odpověď.

Jan Lobotka
Foto: J. Lobotka

Kritické ohrožení labutí velkých (*Cygnus olor*) v našem regionu

V roce 2019 došlo k velkému snížení počtu labutí velkých v celém okrese Děčín, a to z počtu 67 dospělých labutí a 51 mláďat v roce 2015 na dnešních 9 dospělých a 2 mláďata. V regionu hnízdily v roce 2019 pouze 2 páry! Jediné mládě zůstalo ze tří sourozenců

na Olešském rybníku ve Staré Olešce, kde se narodilo páru, kde samice byla z České republiky (číslo LA 3115) a samec byl kroužkovaný v Rakousku (číslo BS 0224, viz hlášenka). Jejich mládě dostalo kroužek s číslem LA 3582 (viz foto). Podobný průběh mělo hnízdění na Dý-

movém rybníku u Dolní Poustevny, kde se narodila tři mláďata páru kroužkovaném v Německu - samice (AA11051) a samec (8875), ale přežilo rovněž pouze jediné.

Miroslav Půlpán,
Foto J. Kudrna

Výsledky mapování břehulí říčních (*Riparia riparia*) v Děčíně v roce 2019

NÁRODNÍ
MUZEUM

PALE DE SANCIO LA 3115

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a z pětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek AUW BS0224

Kroužkování

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: samec (M), loňský či starší (+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 10.2.2018, --:-- , přesně
Místo: Klosterneuburg, Niederösterreich, [AU02], Austria
Poznámka k místu:
Souřadnice: 48,29485 16,34274 / 48°17'41,46"N 16°20'33,86"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: N. N. , Austrian Ornithological Centre/AOC

Zpětný odchyt

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský či starší (+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 10.4.2019, --:-- , přesně
Místo: Huntířov (Stará Oleška), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Olešský ryb.
Souřadnice: 50,799153 14,345205 / 50°47'56,95"N 14°20'42,74"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Miroslav Půlpán, pulpanmiroslav42.mp@gmail.com

Vzdálenost: 314 km, Směr: 333 °, Uplynulý čas: 424 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2019-03-25 | BS0224 | M | 3K | Olešský r. (Huntířov, Stará Oleška), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.798617; 14.345937 | 313 km | Daniela Jahoda

ID: C5107609

Report vytvořen: 4.10.2019

V letošním roce jsme se zapojili do celostátní akce organizované Českou společností ornitologickou cíleně zaměřenou na mapování kolonií břehulí říčních. Tomuto druhu se systematicky věnujeme již dlouhodoběji (viz také počet námi okroužkovaných břehulí v roce 2019), neboť Děčín je jediná oblast, kde tento druh ještě v rámci okresu Děčín pravidelně hnízdí. Její hnízdění je zde striktně vázané na člověkem uměle vytvořená místa, a to konkrétně na opěrné zdi. Celkem se nám podařilo najít, resp. ověřit hnízdění na celkem 7 místech. Dokonce se nám podařilo najít zcela novou lokalitu u kulturního domu Střelnice, o které jsme do letošního roku neměli ani tušení.

Hnízdění břehulí říčních v Děčíně je velmi významné nejen z pohledu počtu a charakteru obsazených lokalit (všechny jsou situovány v nábřežních zdech, a to buď v drenážních trubkách, nebo ve vydrolených spárách), ale také se jedná o jediná hnízdiště v naší zájmové oblasti. Všechna ostatní hnízdiště mimo Děčín již byla bohužel zničena.

Pavel Benda, Jiří Rubeš

Foto: H. Tomšíková

Mapka: O. Holešínský

LOKALITA	ČÍSLO LOKALITY	ODHAD POČTU PÁRŮ
Křešice - loděnice	1	8
Zimní přístav	2	8
kulturní dům Střelnice	3	20
Horní Žleb	4	20
nábřeží u knihovny	5	10
Vilsnice	6	40
Liedl	7	17

Počty vrabců v Děčíně na Starém Městě

Vrabcem domácím (*Passer domesticus*) a vrabcem polním (*Passer montanus*) patří v kulturní krajině mezi typické zástupce naší avifauny a mnozí lidé je považují za ptáky běžné, hojné a ničím neohrožené. O to víc zarážející je zjištění, že i tak početný pták, jako je právě vrabec, na mnoha místech mizí. Vrabcem domácím a vrabcem polním se přirozeně vyskytují napříč eurasijským konti-

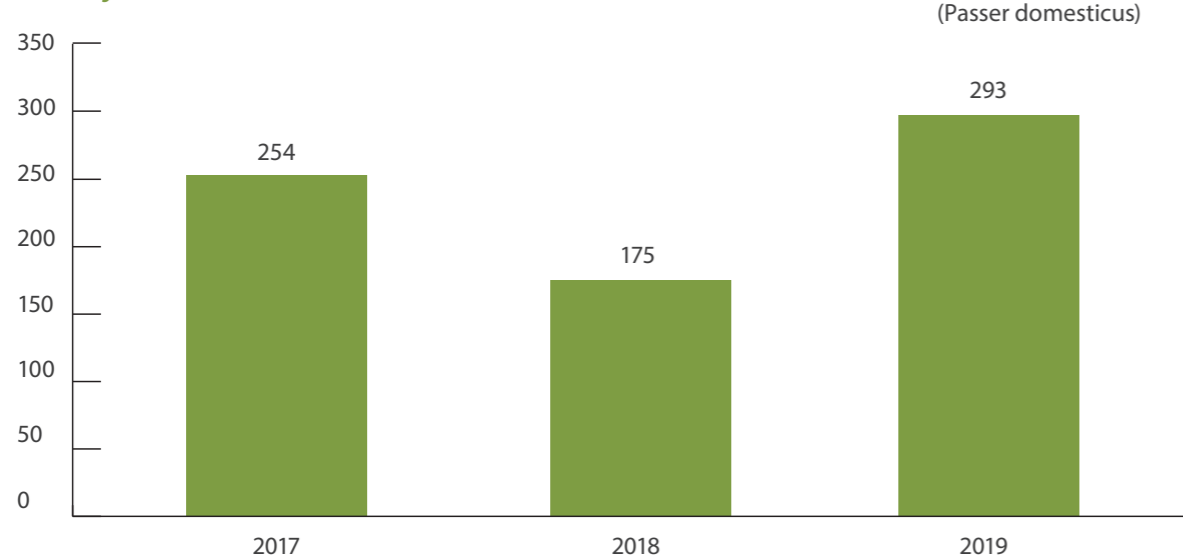
nentem a oba druhy byly introdukovány i na další kontinenty mimo svůj areál původního rozšíření (dostaly se například až do Austrálie). Podle Červeného seznamu IUCN (International Union for Conservation of Nature) se celkový počet vrabců domácích ve světě pohybuje v rozmezí 896.000.000 – 1.310.000.000 exemplářů, u vrabce polního je to 190.000.000 – 309.999.999. Početnost populací má pak u obou druhů bohužel sestupnou tendenci (Anonym 2019a, b). Zařazení vrabce, ať už domácího nebo polního, mezi ohrožené druhy je našťastí v mnoha zemích světa ještě opravdu hodně vzdálené, avšak klesající stavy u takto relativně přizpůsobivého ptáka jsou indikátorem vážných změn v životním prostředí a jak se někteří experti domnívají, mohou být i signálem budoucího vymírání druhu (např. ve Spojeném Království klesly počty

vrabce domácího již natolik, že British Royal Society of Protection of Birds zařadila tohoto ptáka do svého Červeného seznamu) (Johorey 2017).

V rámci svých pedagogických aktivit s žáky ze ZŠ a MŠ Děčín III každoročně sčítám vrabce obývající děčínské Staré Město. Podstatou této práce není jen zjistit, jaké jsou počty zmiňovaných ptáků, ale zejména vést děti k zájmu o přírodu v jejich blízkém okolí a upozornit je na fakt, že na první pohled početný druh živočicha na tom nemusí ve skutečnosti být tak dobře, jak by se mohlo zdát. Výsledky sčítání vrabců zanášíme pro naše potřeby na web mapy.cz (k nahlédnutí na <https://mapy.cz/s/3cxttr>) a na můj profil na webu eBird.org. Sčítací formuláře jsou pak dostupné na mém Dropboxu pod následujícím odkazem: https://www.dropbox.com/sh/ou6q7qko06ydh32/AABKETEGRb6wnC1bvl_4O2sia?dl=0.

Při letošním sčítání jsme zaznamenali v pozorované lokalitě nárůst počtu vrabců domácích na 293 kusů, což je zatím nejvyšší zaznamenaná hodnota (počty v předchozích letech – viz graf). Vrabcem polním jsme dosud během našich sčítání nezaznamenali. Mimo

Počty vrabců domácích v letech 2017 - 2019

> sčítací den jsem však na něj v několika kusech letos opět narazil v západní části Starého Města v břehových porostech u řeky Labe. Prostorové rozložení populace vrabců na Starém Městě zůstává přibližně stejné. Drtivá většina se zdržuje v oblasti domovní zástavby, nejpočetnější skupinky se zdržují v místech s dostatečně hustou keřovou vegetací a s dostatečnou potravní nabídkou (krmítka). V blízkém okolí řeky Ploučnice pak na vrabce skoro nenarazíme. Počty

vrabců budeme i nadále s žáky sledovat a výsledky našeho pozorování opět zveřejníme za rok v dalším článku.

Lukáš Bartoň

Foto a grafiky L. Bartoň

Zdroje:

Anonym 2019a: Eurasian Tree Sparrow. In: [iucnredlist.org\[online\]](https://www.iucnredlist.org/species/22718270/119216586) [cit. 2019-10-27]. Dostupné na: <https://www.iucnredlist.org/species/22718270/119216586>
Anonym 2019b: House Sparrow. In:

[iucnredlist.org\[online\]](https://www.iucnredlist.org/species/103818789/129643357) [cit. 2019-10-27]. Dostupné na: <https://www.iucnredlist.org/species/103818789/129643357>
JOHOREY, Janhvi, 2017: Why is the House Sparrow Population Decreasing? In: [animalwised.com \[online\]](https://www.animalwised.com/why-is-the-house-sparrow-population-decreasing-1166.html) [cit. 2019-10-27]. Dostupné na: <https://www.animalwised.com/why-is-the-house-sparrow-population-decreasing-1166.html>
Počet vrabců domácích (*Passer domesticus*) a vrabců polních (*Passer montanus*)

Hnízdění smíšeného páru luňáka hnědého (*Milvus migrans*) a luňáka červeného (*Milvus milvus*) ve Šluknovském výběžku v roce 2019

Dne 11. 6. 2019 jsem prováděl kontrolu hnízdních lokalit luňáků červených. Tento druh je věrný svým hnízdištím i starým hnízdům, tak jsem nejprve zkontroloval loňská hnízda. Po příjezdu na lokalitu Fukov mě čekal smutný pohled na vykácenou paseku, na které stával hnízdní smrk. Bohužel lokalita byla napadena kůrovcem a zasažené stromy musely být vytěženy. Nicméně jsem zde věděl ještě o jednom hnízdě, proto jsem ho šel zkontrolovat. Bylo umístěno na modřínu, cca 50 m od loňského hnízda. K mé velké radosti se po příchodu na místo zvedl z jednoho z přeživších smrků luňák červený. Zakroužil nízko nad korunami stromů a doprovázel mě k hnízdnímu modřínu. Dalekohledem jsem zkontroloval hnízdo. Na okraji byly typické kusy hadrů, tak jsem hned věděl, že bude pravděpodobně obsazeno. V tuto dobu jsou mláďata již poměrně velká, pod hnízdem proto bývají vidět četné stříkance. Za stálého doprovodu kroužícího luňáka jsem se šel podívat pod hnízdo. Chvilku jsem strom

obcházel a snažil se najít vypelichané peří nebo nějaké zbytky potravy. Po pár minutách samice schovaná na hnízdě mou přítomnost již nevydržela a vylétla z hnízda mezi stromy. Trochu jsem znejistěl, na červeného mi přišla menší a jednobarevně tmavší. Napadl mě luňák hnědý, ale vzhledem k již přítomnému jedinci luňáka červeného mi to přišlo nepravděpodobné. Prolétla lesem na louku a přidala se ke kroužícímu červenému. Podíval jsem se dalekohledem a k mému velkému úžasu nebylo pochyb – nade mnou kroužil smíšený pár! Červený po chvilce odkroužil a samice hnědého hnízdo za hlasových projevů hlídala. Zvědavost zvítězila. Nasadil jsem lezeckou výstroj a bleskově vystoupal k hnízdu, kde byla dvě přibližně 14-ti denní mláďata. Pořídil jsem fotodokumentaci, obě okroužkoval, slanil a opustil lokalitu. Pro výjimečnost tohoto hnízdění jsme se rozhodli označit mláďata satelitní telemetrií. 24. července 2019 kolegové

Pokračování na str. 28

Foto V. Šena

Pokračování ze str. 27

Dušan Rak, Michal Porteš a Luboš Peške nasadili mláďatům na záda satelitní vysílačky, abychom mohli sledovat jejich chování po vylétnutí z hnízda a opuštění lokality. Při kontrolách během růstu mláďat jsem vždy pozoroval u hnízda oba rodiče. Bohužel projekt nezačal dobře. Vysílačka jednoho z vyvedených mláďat ukazovala několik dní stejnou pozici a snižování tělesné teploty. Mé obavy se potvrdily. Při kontrole jsem našel cca 100 m od hnízda peří z mrtvého mláďáte. Podle okolností jsem usoudil na predaci jestřábem lesním. Druhé mláďe se po osamostatnění vydalo přes Německo a Francii až do Španělska, kde bohužel 4. září 2019 ve městě Montealegre del Castillo také zahynulo.

Podivné bylo, že po celou dobu tahu se převážně vyhýbalo městům, ale poslední data byla odesílána přímo z centra zástavby, z jednoho domu.

Budu doufat, že v budoucnu proběhne opět nějaké zajímavé hnízdění a mláďata označená vysílačkami přinesou cenná data ze života těchto ptáků. **Václav Šena**

trasa migrace

Morčák prostřední (*Mergus serrator*) na Labi

Morčák prostřední patří k druhům, které můžeme v našem regionu pozorovat jen velmi vzácně a nepravidelně. Dne 24. listopadu 2018 jsem navštívil zimní přístav v Děčíně. Na druhé straně Labe jsem viděl skupinu pěti morčáků a až z fotky jsem zjistil, že ve skupině plave i samice morčáka prostředního.

Jediné novodobější pozorování uvádí Benda (2005), který pozoroval dne 19. 1. 2002 6 samců a 2 samice na Labi u Podskalí. Dnes již historická zjištění uvádí Michel (1925), který jeho výskyt charakterizoval jako „zimní host na Labi a Ploučnici, ale o mnoho vzácnější než dříve“, s těmito konkrétními údaji:

- 12. 1. 1891 byla střelena samice u Libverdy
- 20. 4. 1891 velké hejno v zimním přístavu v Děčíně, z nich 2 kusy (samci) střeleny
- 19. 2. 1897 2 ex. na Labi
- 6. 4. 1898 zástřel samce u Maxiček
- 1900 byly pozorovány 3 kusy na rybníku u Krásného Pole
- nekonkrétní údaj – „občas jsou pozorováni i na Velkém rybníce“

Jiří Rubeš

Foto: J. Rubeš

Literatura:

Michel J. (1925): *Tiere der Heimat. Děčín, 200 pp.*
 Benda P. (2005): *Ptáci Českého Švýcarska. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální, Katedra ekologie a životního prostředí, Praha, 295 pp.*

Rozbor kořisti sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*) z budky na komíně teplárny Děčín (Termo Děčín, a.s.) v roce 2019

2014: instalace

2015: obsazena poštolkou obecnou

2016: obsazena sokolem stěhovavým, 3 mláďata (2M, 1F), pár bez kroužků

2017: obsazena sokolem stěhovavým, 3 mláďata, pár bez kroužků

2018: 4 mláďata

2019: 2 mláďata

■ Čištění hnízdní budky, říjen 2019

■ Předaný materiál z čištění obsahoval

části koster nebo peří těchto druhů ptáků:

dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*)

sojka obecná (*Garrulus glandarius*) - 2ex

pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*)

drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) - 4ex

puštíček obecný (*Strix aluco*) - (!)

holub domácí (*Columba livia f. domestica*) - 28ex

U puštíka obecného je to první zjištění v kořisti sokola stěhovavého (Hudec et Šťastný, 2005)!

Pavel Kurka

Literatura:

HUDEC K., et ŠŤASTNÝ K. (ed.) (2005): *Fauna ČR, sv.29/1, Ptáci 2/1 (2. přepr. a doplněné vydání): 259-260.*

První doložené hnízdění volavek popelavých (*Ardea cinerea*) v Děčíně v roce 2019

Foto: H. Tomšíková

Hnízdění volavek popelavých v našem regionu je výjimečná záležitost. Zatím bylo prokázáno jednorázové hnízdění jednoho páru přímo v porostu orobince na rybníku ve Staré Olešce v roce 1992. Další pozorování pochází až z roku 2014 u Šluknova, kde 4 páry volavek hnízdí dosud. Proto bylo velmi milé a nečekané překvapení, když 1 pár volavek pope-

lavých zahrnízil v tomto roce v areálu ZOO Děčín. Hnízdo bylo postaveno ve vrcholové části smrku a pár zde úspěšně vyvedl 3 mláďata.

Zajímavá je v této souvislosti informace od kolegy Romana Řeháka, člena našeho ornitologického klubu, který pracuje v ZOO Děčín, že přibližně před

3 – 4 lety byly přineseny do ZOO 3 kusy mladých volavek. Bohužel se nepodařilo zjistit odkud. Ty byly v ZOO dokrmeny a vypuštěny na svobodu, nicméně se do ZOO stále vracely. Je tedy možné, že zde hnízdící pár byl tvořen právě jedním či oběma ptáky, kteří zde byli vychováni, i když prokázat se to nedá. Lze jen doufat, že hnízdění se bude v následujících letech opakovat a třeba nezůstane jen u jednoho páru...

Pavel Benda, Jiří Rubeš,

Helena Tomšíková, Roman Řehák

Literární zdroj

Benda P., 1992: *První prokázané hnízdění volavky popelavé (Ardea cinerea) na Děčínsku. Děčínské vlastivědné zprávy. Ročník 1995, číslo 2-X, Děčín: 32.*
 Šena V., 2014: *Hnízdění volavky popelavé (Ardea cinerea) ve Šluknovském výběžku. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích. Ročník 2014, číslo 10: 22-23.*

První prokázaný výskyt pěvušky podhorní (*Prunella collaris*) v regionu Českého Švýcarska

Podhorová z Prahy, která nám podala níže uvedené svědectví a pořídila i velmi krásný snímek tohoto druhu.

Citace z jejího e - mailu:

Dobrý den, v neděli 20. 1. 2019 jsme se s přítelem vydali na Pravčickou bránu za účelem fotografování krajiny. Došli jsme na nejvyšší položenou vyhlídku. Najednou jsem si všimla, že kousek od nás přistál ptáček, a když jsem ho uviděla v hledáčku fotoaparátu, poznala jsem, že

se jedná o pěvušku. Chvilku jsme ji pozorovali, jak chodí po skále, pravděpodobně hledala potravu a pak se nám po pár minutách ztratila z dohledu. Pohybovala se od nás relativně blízko, vypadalo to, jakoby jí vůbec nevadila přítomnost naše či jiných turistů. Fotografie vznikla přesně v 15:22.

Do Českého Švýcarska jezdíme zejména na podzim, loni jsme ho navštívili dvakrát. V zimním období byla toto naše první návštěva. Oblast se nám velice líbí a vzhledem k tomu, že jsme z Prahy a nemáme to daleko, budeme zde určitě jezdit častěji. Zdejší krajina nás uchvátí a kromě krajiny je ČŠ zajímavé i na focení ptactva, např. králíček, střízlík, parukářka, či červenka jsou zde opravdu přátelejší a dobře se fotí. V příloze zasílám zmíněnou fotografii. S pozdravem, Kateřina Podhorová

Pěvuška podhorní je vysloveně horský druh hnízdící v České republice jen v těch nejvyšších polohách a v posledních letech bohužel již jen ojediněle.

V sousedních Lužických horách byla dvakrát pozorována na kopci Klíč u Nového Boru (Kurka 2019).

Pavel Benda

Literatura:

Kurka P. (2019): Pěvuška podhorní (*Prunella collaris*) na Klíči v Lužických horách. Jsou dva záznamy náznakem možného hnízdění? *Komínček, Zpravodaj Severočeské pobočky ČSO – pobočného spolku, číslo 30, listopad 2019: 12-13.*

Prokázání nového druhu pro naši oblast je v současné době velmi výjimečná událost. Jedna taková se udála v letošním roce. Jednalo se o úplně první zjištění pěvušky podhorní v Českém Švýcarsku, resp. přímo v národním parku, a to v těsném sousedství Pravčické brány. Šťastnou pozorovatelkou byla amatérská ornitoložka Kateřina

Pozdní pozorování budníčka menšího (*Phylloscopus collybita*)

Dne 15. ledna 2019 jsem se vydal po cyklostezce v Děčíně podél Labe za účelem pozorování ptáků. Soustředil jsem se hlavně na vodní ptáky, ale najednou jsem zaslechl z přilehlé zahrady ještě na Starém městě u garáží volání „fíd, fíd“, které patřilo budníčkovi menšímu. Bohužel jsem budníčka neviděl, ale hlas nahrál. Budníčci menší u nás v malém množství zimují, ale přesto je to pro každého ornitologa dost nečekané setkání.

Jiří Rubeš

Ptačí hosté Varnsdorfského rybníka

Varnsdorfský rybník se nachází ukrytý za vzrostlými topoly na jižním okraji města Varnsdorf a je svojí rozlohou osmi hektarů šestou největší vodní plochou Šluknovského výběžku. Místní mu zpravidla neřeknou jinak než Mašíňák, to podle jména jeho zakladatele, významného varnsdorfského předsedy MěstNV, Josefa Mašína (* 25. 5. 1921, Lošany - † 15. 7. 2000, Varnsdorf), který jej nechal v roce 1961 vybudovat pro rekreaci obyvatel svého města.

I dnes je Mašíňák místem, které slouží k rekreaci, odpočinku, koupání, bruslení, procházkám či rybaření. Odpočinek, úkryt i domov tu občas naleznou některé druhy vodních ptáků. Například v roce 2010 zdobila břehy rybníků labuť velká,

což je možná zatím poslední pozorování tohoto druhu zde. V rákosí se ukrývala slípka zelenonohá a lyska černá, která v roce 2010 úspěšně vyhnízдила, po břehu pobíhal pisík obecný. Na břehu čekala lovícká volavka bílá, volavka popelavá je téměř samozřejmostí. Dokonce několik rybářů tvrdilo, že na ostrůvku měla volavka popelavá hnízdo. Na jarním tahu se objevil polák velký, pravidelnější jsou poláci chocholačky, stále častější je morčák velký, nad hladinou létává racek chechtavý a v roce 2019 hladinu rybníka zpestřily v lednu husice nilská (8 ex.) a v dubnu rackové bělohlaví (3 ex.). V posledních letech zde pravidelně hnízdí potápka roháč, i když letos (2019) ani její druhé hnízdění nebylo úspěšné.

Miroslav Švihlík ve své diplomové práci uvádí počet pozorovaných druhů na Varnsdorfském rybníku k roku 2009 - šest (vyjma pěvců) – kachna divoká, volavka popelavá, labuť velká, polák chocholačka, lyska černá, racek chechtavý, kdy konstatuje zvyšující se počet druhů během roku 2008 – 2009 z jednoho na šest. Dnes můžeme říci, že k roku 2019 bylo na Varnsdorfském rybníce pozorováno 16 druhů vodních ptáků (vyjma pěvců), což dokládá tabulka některých pozorování, ve které jsou zejména zaznamenány nově pozorované druhy v posledních letech (v tabulce není uvedena pravidelně se vyskytující volavka popelavá a kachna divoká, která zde každým rokem hnízdí).

DATUM	DRUH	POČET	POZOROVATEL
11.6.2010	labuť velká	2	Renata Procházková
30.10.2010	labuť velká	10	Miroslav Švihlík
13.7.2010	polák chocholačka	19	Renata Procházková
19.8.2010	lyska černá	2 ad. + 4 juv.	Renata Procházková
14.4.2014	polák velký	2 M, 1 F	Renata Procházková
24.6.2014	potápka roháč	pár, 3 juv.	Renata Procházková
20.4.2016	slípka zelenonohá	1	Renata Procházková
24.4.2017	potápka roháč	pár, pull.	Renata Procházková
1.5.2017	potápka roháč	pár, 2 juv.	Monika Suržinová
2.4.2018	lžičák pestrý	2 M	Monika Suržinová, Irena Wenischová
16.1.2019	volavka bílá	1	Renata Procházková
16.1.2019	morčák velký	8 M, 4 F	Renata Procházková
16.1.2019	husice nilská	8 ad.	Renata Procházková
17.3.2019	polák chocholačka	2 M, 1 F	Renata Procházková
5.4.2019	racek bělohlavý	3	Renata Procházková
22.4.2019	pisík obecný	1	Renata Procházková
22.4.2019	pižmovka velká	1 F	Renata Procházková
16.11.2019	ledňáček říční	1	Renata Procházková

POZNÁMKY K VYBRANÝM DRUHŮM:

■ **Labuť velká** (*Cygnus olor*)
V 80. letech byla pravidelně pozorována na tahu a také zde hnízdila. Vzhledem k neustálému rušení i zničení snůšky na lokalitě přestala hnízdit. Poslední pozorování uvádí

Miroslav Švihlík v roce 2004, pak v roce 2009 a 2010, kdy bylo na tahu pozorováno 10 exemplářů. Rok 2010 byl pravděpodobně posledním pozorováním labutě velké na Varnsdorfském rybníku.

■ **Volavka popelavá** (*Ardea cinerea*)
Miroslav Švihlík má v roce 2008 uvedena dvě pozorování a v letech 2009 – 2010 pravidelné celoroční. I v posledních letech je zde volavka

Pokračování na str. 32

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Pokračování ze str. 31

pozorována téměř pravidelně na lovu. Jeden místní rybář a jedna rybářka tvrdili, že ji viděli na hnízdě na stromě na malém ostrůvku v zátočině zadní části rybníka (rybářka nejspíše uváděla rok 2018).

■ **Polák chocholačka** (*Aythya fuligula*)
Polák chocholačka se na Varnsdorfském rybníku vyskytuje téměř pravidelně na jarním průtahu. Hnízdění bylo prokázáno pouze v roce 2004 a 2010.

■ **Lyska černá** (*Fulica atra*)
Miroslav Švihlík uvádí poslední pozorování v roce 1984, kdy bylo prokázáno hnízdění. Lyska je zde pozorována nepravidelně (zajímavější je pro ni zřejmě nedaleké odkaliště, kde se zdržuje ve větším počtu), v roce 2010 na Varnsdorfském rybníku opět (a patrně zatím naposledy) vyhnízdila.

■ **Husice nilská** (*Alopochen aegyptiaca*)
První mně známé pozorování je uvedeno v roce 2015 (5. října), kdy Irena Wenischová pozorovala dva jedince, další dvě

husice nilské byly pozorovány 17. 5. 2017 (Monika Suržinová a Irena Wenischová) a v lednu 2019 zde odpočívalo osm husic nilských.

I další malé vody varnsdorfské mohou nabídnout ptačím obyvatelům své skromné pohostinství. V roce 2018 jsme se těšili z historicky prvního vyhnízdění morčáků velkých na říčce Mandavě (a vlastně v celém Šluknovském výběžku), ve společnosti kachen divokých se na ní zdržovala tajemná kráska kachnička mandarínská, která je aktuálně (listopad a prosinec 2019) již několik týdnů s nimi na rybníčku u Billy, byl zde pozorován pár pižmovky velké a hoholů severních, u rybníčku Kočka jednoho jara (16. 4. 2017) odpočívala a pásala se kopřivka obecná.

Moje návštěvy Varnsdorfského rybníka během roku by se daly spočítat na prstech jedné ruky, tak je možné, že kdyby byly častější, možná by nějaký pozorovaný druh přibyl nebo by počet jednoho

druhu byl větší. Přesto mě těší, že i přes onen malý počet návštěv je pozorovaných druhů víc a víc, navzdory tomu, že rybník je hojně navštěvován lidmi. Naposledy jsem procházela promenádou okolo rybníka 16. listopadu 2019.

Foto: R. Fabiánková

> Na hladině poklidně plavalo jen několik březňáčků. Byla jsem právě v zátočině za ostrůvkem, když cosi blýskavě modrého s oranžovým bříškem bleskurychle přiletlo k ostrůvku a posadilo se na vě-

tev vrby. Bylo to ledňáček, který záhy spořádal malou rybkou, se kterou přiletěl v zobáčku, a poté dlouho odpočíval skrytý za závojem vrbových větví.

Renata Fabiánková

Zdroje:

ŠVIHLÍK M. (2011): *Sledování výskytu vodního a mokřadního ptactva na vybraných lokalitách Varnsdorfska. Diplomová práce. Praha.*

Rorýsi obecní (*Apus apus*) v ZŠ a MŠ Děčín III

V létě letošního roku jsem objevil na budově základní školy Děčín III dvě místa, ve kterých s vysokou pravděpodobností zahnízdili rorýsi obecní (*Apus apus*). Využili k tomu štěrby vzniklé rozpadem zdiva při okraji střechy na severní straně budovy (viz foto). Rorýse jsem opakovaně pozoroval, jak zalétávají právě do těchto vzniklých prostor, případně jsem je pozoroval ve chvílích, kdy štěrby ve zdivu opouštěli. Tento synantropní pták je dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny chráněn a rovněž jsou chráněna i místa, kde se vyskytuje – ať už jsou umělá nebo přirozená. Po zjištění výskytu rorýsů v místě mého pracoviště jsem

o této věci osobně informoval ředitelku školy, aby brala tuto skutečnost na vědomí, kdyby bylo zdivo v tak špatném stavu, že by potřebovalo opravu. Bylo by nešťastné, kdyby opravy probíhaly v době hnízdění. Osobně se mi líbí idea vyvěšení rorýsovníků na vhodná místa naší školy, ale bohužel zorganizovat takovou věc je nad rámec mých možností vzhledem k pracovnímu a časovému vytížení. Pokud by se našel někdo, kdo by byl schopen budky zařídit včetně jejich instalace, kontaktujte mě prosím na lukyn.barton@seznam.cz.

Lukáš Bartoň

Foto: L. Bartoň

Koroptev polní (*Perdix perdix*) v Děčíně

■ Dne 25. března 2019 jsem se po 18. hodině vracel domů z tenisu. Šel jsem kolem atletického hřiště TJ Lokomotiva Děčín, kde jsem zaslechl charakteristický hlas

koroptve polní. Koroptev se nepravidelně ozývala z druhé strany hřiště. Bohužel jsem neměl dost času, takže jsem pořídil pomocí telefonu jen hlasovou nahrávku,

kteřou jsem zaslal kamarádům ornitologům, kteří s tímto druhem mají zkušenosti. Ti mi potvrdili, že se skutečně jedná o koroptev polní. Další den jsem se tam vydal s cílem ji najít, bohužel neúspěšně. Lokalita mě však mile překvapila, pozoroval jsem zde např. bramborničky černohlavé, velké množství drozdů a mnoho rehků. Bohužel jsem od té doby koroptev na lokalitě neviděl ani neslyšel.

■ Aktuálně již na Děčínsku a Šluknovsku koroptve dlouhodobě nehnízdí. Tento zajímavý, ale bohužel jen ojedinělý výskyt příkládám vypouštění jedinců z chovu, který musel proběhnout někde v širším okolí Děčína. Dle neoficiálních informací byly koroptve (bez úspěchu) vypuštěny v okolí Markvartic.

Jiří Rubeš, Foto: V. Šena

Doba plastová?

Zdá se vám, že problémy s plastovými odpady jsou doménou pouze rozvoje světa? Nebo u vody pozorujete naše zvířecí sousedy a najednou vám do pohledu připluje nějaký ten derivát polyetylenfталátu, případně další jeho podobní soukmenovci? Problém s plastovými odpady se bohužel nevyhýbá ani říční krajině na území Ptačí oblasti Labské pískovce a jejím okolí. Nemáme sice tak výrazný problém jako rozvojové země, ale to není argument k tomu, proč by to u nás nemohlo být lepší. Plasty přírodu nejen esteticky narušují, ale mohou

přímo ovlivnit život některého z volně žijících živočichů, zvláště pokud kousek plastu zamění za potravu. Během uplynulého roku strážci přírody společně s některými členy ornitologického klubu a v některých případech i se školáky uklidili několik míst s velkým množstvím odpadků, přičemž drtivé množství tvořily plasty. V prvních měsících roku za mrazivého počasí, kdy teplota dosahovala -6 C°, jsme uklízeli na řece Kamenici u Královského smrku v samém srdci Národního parku České Švýcarsko. Během akce jsme nasbírali několik pytlů odpadů, významnou část tvořily tzv. petky. V průběhu roku pokračoval úklid Labských břehů a také byla již tradičně vyčištěna významná ornitologická lokalita na Labi v Děčíně

– Nebočadech, konkrétně PP Nebočadský luh, kde v posledních letech uklízíme stále větší množství různých plastových odpadků. V podobném duchu se také pravidelně uklízí děčínský Zámecký rybník. Říční krajina Labských pískovců doplácí i na fakt, že se nachází na samém konci hydrologické vodní cesty mezi pramenem a oceány a tak jsou do naší oblasti splavovány především plastové odpady z jiných koutů naší země. Ochrana biotopů a redukce plastového odpadu je v našich končinách stejně důležitá jako jinde ve světě. Plastové odpadky, které neodstraníme u nás, postupně v časoprostoru doplují do moře a s nezanedbatelnou pravděpodobností některé jeho částice bohužel skončí i v útrokách mořských živočichů...

David Boura

Foto: D. Boura

Vyvěšování a údržba budek na Mariánské louce

V neděli 24. března 2019 proběhlo v prostorách parku na Mariánské louce v Děčíně vyvěšování ptačích budek typu sýkorník. Na realizaci akce se podíleli kolegové Miroslav Půlpán a David Boura ve spolupráci s žáky Biologického kroužku

ze ZŠ a MŠ Děčín III, který na jmenované škole vedu. Na úvod byli žáci seznámeni s výrobou ptačích budek s důrazem na důležitost velikosti vletového otvoru a jejím celkovým zpracováním umožňující pohodlnou údržbu a dlouhou životnost.

Poté následovalo vlastní vyvěšování. Každý žák dostal jednu ptačí budku, kterou pan Miroslav Půlpán připevňoval na kmen stromu. Po vyvěšení si každý žák, který se nebál výšek, vyzkoušel otevření budky ze žebříku. Na vybrané

>

stromy bylo rozmístěno celkem 9 očíslovaných budek. Příjemným překvapením bylo, že jednu z budek začali bezprostředně po vyvěšení obývat první ptáci. Nejprve si ji prohlížel brhlík lesní (Sitta europaea), nakonec si do ní začaly nosit první výstelku sýkory modřinky (Cyanistes caeruleus). Po skončení hnízdní sezóny proběhla 21. října 2019 kontrola a čištění budek. Z devíti budek byly čtyři obsazeny sýkorou koňadrou (Parus major) a tři sýkorou modřinkou. Kontrolu a údržbu opět prováděli žáci ze zájmového kroužku. Kromě toho, že se zde žáci přesvědčili o funkčnosti budek, seznámili se také s tím, jak rozeznat, která ze sýkor budku obsadila. Pro některé žáky byl možná trochu šok, když v jedné z budek objevili mrtvá mláďata sýkor koňader. Pokud

v každé z obsazených budek proběhlo dvojí hnízdění, lze v tomto roce odhadovat počet vyvedených mláďat na 42 jedinců (za předpokladu průměrného počtu 3 mláďat na hnízdo). Na závěr bych si zde dovolil poděkovat kolegům Miroslavu Půlpánovi a Davidu Bourovi za ochotu zapojovat do takovýchto aktivit a přispět tak k osvětě nejen v oblasti ornitologie, ale i jiných biologických oborech.

Lukáš Bartoň

Foto: L. Bartoň

Úbytek ichtyofauny a ptačí predátoři

carbo), ale připustíme úvahu, že pták do přírody patří a podíváme se, jestli člověk nepomáhá svým zacházením nejen s říční krajinou, ale i přírodou obecně, k vytváření prostřeného talíře rybožravým predátorům.

■ **Faktor č. 1.** Změna klimatu. Se změnou klimatu nerostou jen teploty vzduchu, ale také teploty vody, což přispívá

V posledních letech stále častěji můžeme zaslechnout stesk rybářů, jak jim ptačí predátoři likvidují rybí obsádku a že je zapotřebí početnost ptáků regulovat neboť jsou údajně přemnoženi. Tato otázka rezonuje i mezi samotnými rybáři, a do této skupiny patřím i já. Tato problematika je trochu zamotanější, protože sem vstupuje mnoho dalších faktorů. Sám mohu polemizovat, nakolik jsou u nás přemnoženi kormoráni velcí (Phalacrocorax

k menšímu zamrznání vodních ploch. Vyšší teploty také přinášejí zvýšené riziko hydrologických extrémů a tím např. i extrémně nízké průtoky.

■ **Faktor č. 2.** Výstavba vodních děl. Vodní díla v zimě vypouštějí teplejší vodu, která brání zamrznání vodních toků.

■ **Faktor č. 3.** Regulační úpravy vodních toků. Například vybetonováním a od-

straňováním různých balvanů a kmenů přicházejí ryby o své úkryty a nemají se kam schovat před predátory.

■ **Faktor č. 4.** Vodní elektrárny a způsob provozování vodních děl. Vodní elektrárny vytvářejí migrační bariéry, špičkováním se mohou vodní živočichové ocitnout na suchu a jsou napřímo vystaveni rybožravým predátorům a přímé mortalitě následkem absence vody a kyslíku. Způsob provozování vodních děl není jen otázkou zvýšení příležitosti snadného získání kořisti pro rybožravé ptáky, ale také současně snižuje reprodukční schopnosti ryb. Zvláště rizikové jsou derivační vodní elektrárny, které mají dlouhé náhony, např. i půl až 1 kilometr dlouhé a svojí kázní provozu dokážou výrazně rozkolísat průtok na celém zbytku řeky po proudu. Nelze opomenout ani špičkový provoz velkých vodních elektráren

Pokračování na str. 36

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Pokračování ze str. 35

na přehradách při Vltavské kaskádě, které VD Střekov není schopné zachytit a také pouštění vln lodím v době významného sucha. Při takovémto způsobu manipulování s vodním dílem jsou účinky obdobné jako při špičkování vodních elektráren.

Prudké kolísání vodní hladiny způsobuje vyhození ryb do břehů, zejména na šterkopísčitéch náplavech a při prudkém poklesu hladiny se často nejsou schopny včas vrátit, nebo uváznou v tůních umístěných v litorální zóně, kde je čeká smrt. Ostatní vodní živočichové, jako např. měkkýši, mají smůlu a není výjimkou, že jsou v letních dnech na březích Labe slunečním žářem „upečení za živa“. Tato skutečnost může ovlivňovat chování rybožravých ptáků, kdy svoji strategii zaměří na obsazení teritorií, kde se ryby při manipulacích s vodní hladinou často ocitají na suchu. Zvláště špatné to je v době hromadného výtěru ryb a v prvních obdobích při odrůstání rybiho potěru, který je velmi častým obyvatel litorálních zón na říčních náplavech.

■ Shrnutí

Vinit rybožravé ptáky za decimaci stavu ryb v říční krajině je sporné a pravděpodobně je v dnešní době antropocentrismu viníme neprávem. V prvé řadě by mělo být dbáno na uspokojivý stav vodních toků a rybiho prostředí. To znamená, aby se nerozrůstala monotónní technická koryta vodních toků a existovala lepší kultura kázně při manipulacích na vodních dílech. Pokud to je nezbytné, udělat to tak, aby změna vodního stavu nebyla rychlá. Pokud je sucho významné, pak upřednostnit ekologické funkce vodních toků. Těmito kroky lze zvýšit ochranu ichtyofauny a snížit predaci rybožravými predátory.

David Boura, Foto: D. Boura

Volavka sbírající ryby, které díky činnosti MVE zůstaly na suchu. Podobných případů, kdy volavky, kormoráni a další druhy ryb mají takto snadný přístup k potravě, je velmi mnoho.

Obvyklý obrázek při špičkovém provozu vodních elektráren.

Častá situace na Labských náplavech při prudkém vlnování.

Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku 2019

I přes chladné a zamračené počasí se jako tradičně sešlo v první květnovou sobotu v Krásné Lípě několik desítek malých i velkých zájemců o ornitologii, aby se společně vydali pozorovat a určovat ptáky v rámci populární akce Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku.

V úvodu přivítal Pavel Benda, ornitolog a zároveň ředitel Správy NP České Švýcarsko, všechny účastníky dnešní exkurze a zároveň přivítal letošní vzácnou návštěvu, paní Gabrielu Dobruskou z České společnosti ornitologické. Pavel Benda dále informoval přítomné o kampani „Pták roku 2019“. Cílem kampaně, kterou každoročně vyhlašuje Česká společ-

nost ornitologická, je upozornit na jeden ptačí druh a motivovat veřejnost k jeho sledování i k praktické ochraně. Letošním ptákem roku byla zvolena hrdlička divoká, typický druh zemědělské krajiny, který však z naší přírody rychle mizí v důsledku intenzivního hospodaření. Poté si účastníci mohli prohlédnout a případně i odnést řadu propagačních materiálů a publikací Správy NP České Švýcarsko a České společnosti ornitologické a také si mohli prohlédnout nové přírůstky do sbírky dermatoplastických preparátů (vycpanin) ptáků správy národního parku. Pro nejmenší účastníky byly připraveny drobné odměny v podobě kovových odznáčků znázorňujících typické ptačí druhy Českého Švýcarska.

Po úvodní části se účastníci vydali na tradiční vycházku k Přírodní rezervaci Velký rybník, významné ornitologické lokalitě nacházející se v ptačí oblasti Labské pískovce. I přes poměrně nepříznivé počasí se podařilo zpozorovat či zaslechnout 38 druhů ptáků v celkovém počtu 88 jedinců. K nejzajímavějším záznamům patřili luňák červený, bekasína otavní a jeřáb popelavý.

Vyvrcholením celé akce pak bylo kroužkování odchycených ptáků. Letošní rok byl opravdu bohatý, neboť se podařilo odchytit a okroužkovat celkem 11 jedinců pěti druhů (sýkora koňadra, 4 bramborníčky hnědí, 4 budníčky větší, cvrčilka zelená a krutihlav obecný – viz foto). Vypouštění okroužkovaných ptáků bylo opět záležitostí nejmladších účastníků, kteří si tak z Vítání odnesli nezapomenutelné zážitky.

Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku uspořádala Správa NP České Švýcarsko ve spolupráci s Českou společností ornitologickou a členy Ornitologického klubu při Labských pískovcích.

Richard Nagel, Foto R. Nagel

Příspěvek k poznání avifauny Děčínska

Děčínsko bohaté na různé krajinné typy hostí v době podzimního a jarního tahu zajímavé ptačí druhy. Mnohým, dnes již vzácným nebo sporadicky se vyskytujícím druhům poskytuje dosud vhodné hnízdní biotopy. V přehledu uvádíme některá

zajímavější pozorování ptáků z blízkého okolí Děčínska.

■ **Kormorán velký** (*Phalacrocorax corax*). V polovině února 1960 byli pozorováni tři kormoráni u ústí Čertovy vody do Labe. Zdrželi se několik dní. (STILL).

■ **Sokol stěhovavý** (*Falco peregrinus*). Byl pozorován 5. Května 1959 u Tisé, v říjnu 1959 v Dolním Žlebu, v březnu 1960 v lesním oddělení Mlývy u Vysoké Lípy, začátkem dubna 1960 u Děčina X (Bělé) a 30. Května 1960 v Dolním Žlebu

Pokračování na str. 38

Příspěvek k poznání avifauny Děčína

Pokračování ze str. 37

(BÁRTA). Hnízdění u Děčína X sledoval v roce 1960 VALENTA. V hnízdě bylo jedno mládě a v okolí byl spatřen pouze jeden ze starých ptáků.

■ Tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*).

V roce 1959 pozoroval VALENTA osmkrát tetřevího kohouta a třikrát slepici v polesí Maxičky. Slepici koncem dubna 1959 zastřelil hajný LUDVÍK ZACH z Maxiček. Podle ústního sdělení JAROSLAVA RAMBOUSKA, který slepici preparoval, měla vajíčka (BÁRTA). Střelec při obhajobě uváděl, že jde o tetřevce, který mu znepokojoval slepice. V srpnu 1959 viděl BÁRTA u České cesty poblíž Vysoké Lípy rovněž tetřevího kohouta. 13. prosince 1960 pozoroval nedaleko Jalůvčí VALENTA tetřeví slepici. Pozorování tetřevů v polesí Maxičky – Vysoký Sněžník a Jalůvčí souvisí se stálým stavem tetřevů na saské straně v prostoru Cunnersdorf – Am Taubenbrandweg, odkud HEFT (1958) udává stav dvěma kohouty a ojedinelými slepicemi. Pozorování BARTOVO, učiněné na pravém břehu Labe, spadá do saského areálu Hintere und Vordere Partschhörner (asi 6 kohoutů a 8 slepic) a Thorwälder Wände (3 kohouti, 4-6 slepic). V saské části Labského pískovcového pohoří je stav tetřevů odhadován přibližně na 15 Kohoutů (HEFT, 1958).

■ Kulík bledý (*Squatarola squatarola*).

V říjnu 1960 byla chycena pratahující samice na Labi u Hřenska. Je v děčínské zoologické zahradě (STILL).

■ Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*).

Samice byla chycena na Labi

u Hřenska koncem října 1960. Je v děčínské zoologické zahradě (STILL).

■ Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*).

2. Října 1960 bylo pozorováno osm ptáků na tiském rybníce (BÁRTA).

■ Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*).

V letech 1946 až 1950 byl pozorován pravidelně v okolí Kristýnina Hrádku. Mládě odtud choval téměř půl roku v zajetí VALENTA (1949). Novější ověření ztěžuje pohraniční pásmo. Polesný STŘIHAVKA z Mezní Louky pozoruje téměř každým rokem „sovu o málo větší než vrabec, straně zvědavou“. Možnosti výskytu v místech udávaných STŘIHAVKOU naznačuje zpráva LOCHMANNA 1955, který pozoroval a fotografoval kulíška nejmenšího v saské části Labského pískovcového pohoří u Hinterhermsdorfu. Obě místa pozorování jsou od sebe vzdálena si 12 km.

■ Mandelík hajní (*Coracias garrulus*).

U Jalůvčí byli spatřeni na tahu dva mandelíci 10. Zář 1960 a jeden 12. Zář 1960 (VALENTA).

■ Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*).

29. A 30. Března 1960 byl u Jalůvčí pozorován pěkně vybarvený samec, (VALENTA).

■ Strnad cvrčivý (*Emberiza cirulus*).

Dne 7. Února 1960 pozoroval BÁRTA hejňko dvanácti strnadů na okraji vesnice Černé v Českém středohoří. Šlo o monospeciovou symfagiální avisocietu, která se zdržovala separátně od strnadů obecných (*Emberiza citrinella*). Strnadi svrčiví byli pozorováni ze vzdálenosti necelých dvaceti metrů triedrem a na místě

srovnání s vyobrazením a popisem v PETERSONU, 1956. V hejňku převládali samci. Okolní krajina přibližně vyhovuje požadavkům tohoto druhu na biotop. Pozdější pátrání zůstalo bezúspěšné.

■ Skřivan ouškatý (*Eremophila alpestris*).

Byl chycen v zimě 1958 na rumišťích v Děčíně V a dodán do děčínské zoologické zahrady (STILL).

■ Linduška luční (*Anthus pratensis*).

Hnízdí na Panské louce u Tisé (BÁRTA). Z okolí Labské straně ji zná VALENTA.

■ Slavík modráček střevoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*).

Jeden byl pozorován na tahu 31. Října 1960 u Jalůvčí (VALENTA).

■ Krkavec velký (*Corvus corax*).

Byl pozorován 2. Února 1960 u Jalůvčí (VALENTA).

■ Ořešník kropenatý sibiřský (*Nucifraga caryocatactes macrorhyncha*).

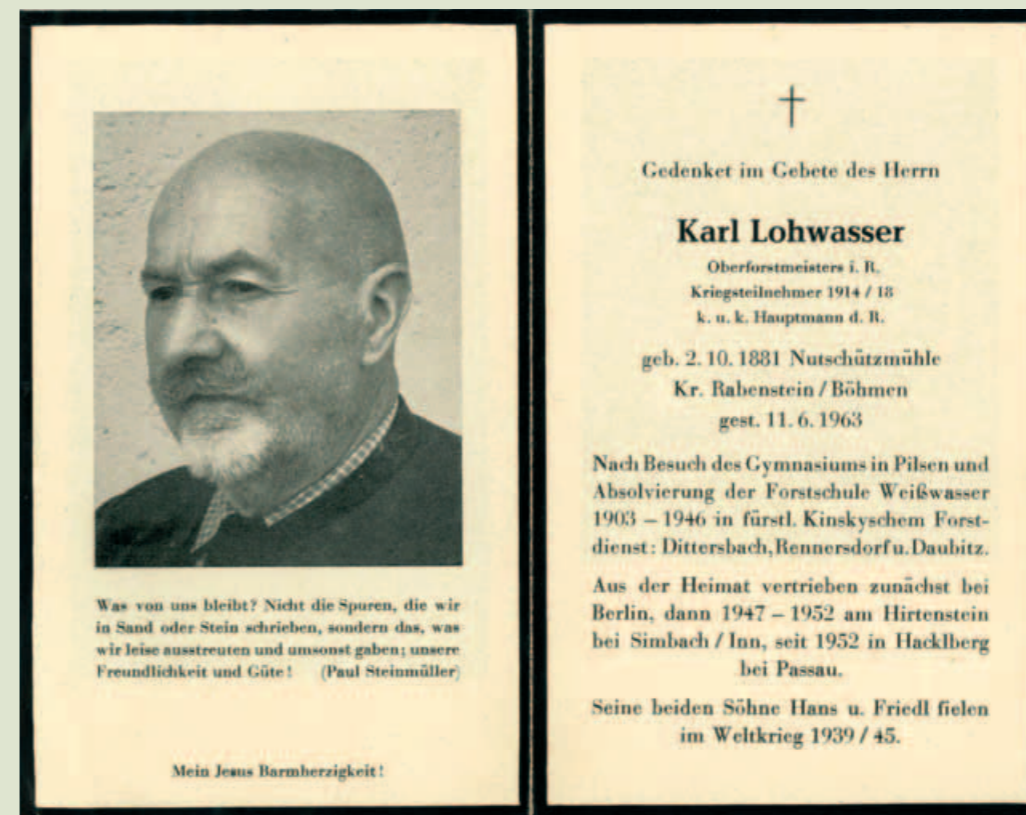
Protahuje téměř každým rokem. V roce 1960 byl pozorován ve dnech 27. Října až 5. Listopadu u Jalůvčí (VALENTA).

Z. Bárta, V. Still, B. Valenta, časopis Ochrana přírody XVI (1961)

LITERATURA

Heft, H. 1958: Zur gegenwärtigen Verbreitung des Auerhuhns in der DDR. Beiträge zur Vogelkunde, p. 172-186. – LOCHMANN, R. 1955: Der Sperlingskautz im Elbsandsteingebirge. Beiträge zur Vogelkunde, p. 159. – PETERSON-MOUNTFORT-HOLLOM. 1956: Die Vögel Europas. Berlin – Hamburg.

Kroužkovatel Karl Lohwasser

Při listování starou českou literaturou jsem narazil na zprávy o činnosti ornitologické stanice „Lotos“ v Liběchově z let 1915 až 1937. Mimo jiné jsou v nich obsaženy údaje o kroužkování a opětovných nálezech ptáků na území Čech, Moravy a později i Slovenska.

Mnohým z nás je K. Lohwasser znám jako nadlesní v panství Kinských, bytem v hájovně v Doubici, ale také v Jetřichovicích. Publikoval články o výrech velkých v Českém Švýcarsku, ale i o kulturně-historických souvislostech ve vztahu k rozličným pomístním názvům. V článkách „Lotos“ je K. Lohwasser uváděn od roku 1932 také jako kroužkovatel ptáků. Zprávy bohužel končí v roce 1937 a nevíme tedy, zda ve své činnosti dále pokračoval. Během oněch šesti let však okroužkoval přesně 1 000 ptáků, mezi jinými dne 24. května 1936 také sokoly stěhovavé na lokalitě Glätte v doubickém revíru (Glätte = Niederer Zwieselgrund = Dolní dvoják je rokle na jih

od údolí Červeného potoka) za přítomnosti dráždanských ornitologů. Za tuto informaci vděčíme Lohwasserově dceři, v jejímž vlastnictví se nachází také fotografie pořízená při této události.

Ve zprávách o kroužkování se bohužel neuvádí, o jaké druhy se jednalo, v jakých počtech, kde a kdy, ani jak byli ptáci odchyceni. V případě nálezů též zde zveřejněných se uvádí: „1932 dva puštíci obecní a dvě sýkory koňadry, 1933 jeden krahujec obecný a jeden špaček obecný, 1934 jeden krahujec obecný, jedna žluna zelená, jedna sýkora koňadra, jeden špaček obecný a jeden čížek lesní, 1935 jedna sluka lesní a jeden špaček obecný, 1936 jeden stehlík obecný, 1937 jeden brkoslav severní a jeden špaček obecný“. Celkem tedy 17 ptáků a deset druhů, tedy mizivý zlomek v porovnání s okroužkovanou tisícovkou ptáků.

Text úmrtního oznámení

Co zbude po nás? Nikoli stopy zanecha-

né v písku nebo snad vytesané do kamene, ale to, co jsme v tichosti rozsávali a nezištně dávali; naši přívětivost a laskavost! (Paul Steinmüller)

Vzpomeňte v modlitbě

Karl Lohwasser nadlesní účastník války 1914 - 1918 c.k. hejtman narozen 2. 10. 1881 Nutschützühle okr. Rabštejn / Čechy zemřel 11. 6. 1963

Po absolvování gymnázia v Plzni a lesnické školy ve Weißwasseru v letech 1903 - 1946 sloužil v lesních revírech Kinských v Jetřichovicích, Rynarticích a Doubicích.

Po vyhnání z domova nejprve u Berlína, pak 1947 - 1952 v Hirtensteinu u Simbachu / Inn, od roku 1952 v Hacklbergu u Pasova. Jeho dva synové Hans a Friedl padli ve světové válce 1939 - 1945.

Ulrich Augst

Ostrov Helgoland 11. - 15. října 2019

Helgoland je malý ostrov, resp. souostroví v Severním moři, které je součástí Německa. Večer (11. 10.) vyjždíme autobusem z Prahy do Hamburku (12. 10.) a z autobusu pak rovnou na loď. Z lodi ještě na Labi pozorujeme bernešky bělolící (5000 ex.), racky mořské a již na moři kajky mořské. Bohužel polovinu našeho týmu, včetně mě, postihla mořská nemoc. Po vybalení na hotelu se vydáváme prozkoumat Helgoland a nad hlavami nám poletují stovky drozdů cvrčal. Naše první zastávka je na pláži, kde pozorujeme velké množství racků mořských, jespáky mořské, kulíky zlaté, strnada severního, lindušku skalní

a velké množství lindušek lučních. Později se přesouváme na lokalitu s tereji bílými. Máme štěstí, na útesu je ještě pár jejich mláďat. Terejové nám létali kousek nad hlavou a sedali si dokonce 2 metry od nás. Další den jsme se svezli lodí na lokalitu Düne, kde pozorujeme ústříčníky velké, bramborníčky, budníčky, králíčky a chřástaly vodní, kteří se ozývali z křovin. Spatříme i velké množství tuleňů kuželozubých a pár tuleňů obecných.

Odpoledne jsme vyrazili na druhou stranu ostrova, kde jsme pozorovali sněhule severní, skřivany ouškaté, bernešky tma-

vé, jespáky písečné a kameňáčky pestré, kteří se vůbec nebojí a běhají kolem nás. V křovinách jsme pozorovali budníčka zlatohlavého a nad ostrovem létal moták pilich. Také se nám podařilo vyšlápnout slučku malou. Při čekání na loď jsme v přístavu pozorovali alkouna obecného. Předposlední den prozkoumáváme moře a pozorujeme alky malé, alkouny obecné, alkouny úzkozobé, potáplice severní, potápku rudokrkou, kajky a kalouse pustovku.

Poslední den jsme si udělali volný, takže jsme prošli Helgoland a na moři jsme pozorovali dokonce chaluhu malou! Kolem 16. hodiny opouštíme Helgoland s celkem přibližně 80 pozorovanými druhy. Všem velmi doporučuji tuto skvělou ornitologickou lokalitu, kde můžete v klidu pozorovat u nás jen stěží zjištělné druhy.

Jiří Rubeš

Neziderské jezero a okolí 19. – 21. dubna 2019 – krátká zpráva ze zajímavé exkurze

Oblast Neziderského jezera v Rakousku je mimořádná evropská ornitologická lokalita. Čtenáři našeho zpravodaje se již mohli s touto lokalitou seznámit v článku kolegy Martina Horyny ve Zpravodaji č. 13 z roku 2017. Rovněž jsem s kolegym ornitologym vyrazil poznat tuto krásnou lokalitu, která je skutečným ornitologickým rájem. Dne 19. dubna jsme vyjeli z Prahy a cestou zastavili na Hlohoveckém rybníku na jižní Moravě, kde pozorujeme pisily čáponohé a tenkozobce opačné, husici rezavou a velké množství jespáků. Večer jsme dojeli na jezero Hochstätten, kde jsme měli pouze 20 minut, ale pozorovali jsme vodouše štíhlé, husice liščí a břehouše černoocasé.

V sobotu před svítáním vyrážíme na dropí lokalitu (NP Neusider See - Se-

ewinkel), kde jsme pozorovali celkem 19 dropů i tokající samce. Večer jsme na lokalitě pozorovali 3 kalouse pustovky lovicí při západu slunce, také jsme viděli asi 70 bažantů a mnoho zajíců. Kolem 9. hodiny se přesouváme na Zicksee, kde pozorujeme na vzdálenost pěti metrů pisily, tenkozobce a břehouše a také strakapouda jižního. Odpoledne se přesouváme na Lange Lacke, kde jsme pozorovali dudky chocholaté, 200 jespáků obecných i bojovných, 120 tenkozobců, 80 pisil, 12 kolih malých, pár kolih velkých, husice liščí a kulíky mořské. Poslední den začínáme na Lange Lacke, kde pozorujeme stejné druhy jako den minulý, ale jako bonus jsme pozorovali kulíky hnědé! Velmi mě nadchlo ornitologické centrum, kde pozorovatelé zapisují druhy, které viděli, ale také je možné

si zde zapůjčit dalekohled Swarovski. Kolem 12. hodiny jsme se vraceli domů a cestou opět zastavili na Hlohoveckém rybníku, kde jsme pozorovali konipase citronového.

Jiří Rubeš, Foto: J. Rubeš